

Nr 172.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till förordning angående ändring i vissa delar av förordningen den 15 juni 1934 om erkända arbetslöshetskassor m. m.; given Stockholms slott den 5 mars 1937.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för denna dag, föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till

förordning angående ändring i vissa delar av förordningen den 15 juni 1934 (nr 264) om erkända arbetslöshetskassor samt

förordning angående ändring i vissa delar av förordningen den 15 juni 1934 (nr 265) om statsbidrag till erkända arbetslöshetskassor.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Gustav Möller.

Förslag

till

Förordning

**angående ändring i vissa delar av förordningen den 15 juni 1934 (nr 264)
om erkända arbetslöshetskassor.**

Härigenom förordnas, att 1, 7 och 11 §§, 20 § 3 mom., 21 § 1, 2 och 5 mom. samt 22, 23, 26 och 27 §§ förordningen den 15 juni 1934 om erkända arbetslöshetskassor¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives:

1 §.

Registrerad understödsförening, — — — *erkänd arbetslöshetskassa*.
Understödsförening antages till erkänd arbetslöshetskassa av den myndighet, under vars tillsyn föreningen står enligt lagen om understödsföreningar. Med antagande — — — är stadgat.
Erkänd arbetslöshetskassas — — — »erkänd arbetslöshetskassa».

7 §.

Från rätt — — — i 13 §.
Utan hinder av vad i första stycket stadgas äger tillsynsmyndigheten beträffande viss kassa medgiva, att personer, som avses under 1) och 2), må kunna vinna inträde i kassan.

11 §.

Medlem av erkänd arbetslöshetskassa, som icke senast vid utgången av åttonde veckan efter den tid, å vilken stadgad avgift eller uttaxerat belopp belöper, har till kassan antingen erlagt avgift eller belopp som nu sagts eller anmält förhållande, varå befrielse från betalningsskyldigheten kan grundas, skall anses hava utträtt ur kassan vid sagda tidpunkt; dock att kassans styrelse äger med hänsyn till omständigheterna i det särskilda fallet pröva, huruvida den, som underlåtit att inom angiven tid anmäla omständighet, varå avgiftsbefrielse kan grundas, ändock må bibehållas vid sitt medlemskap.

Tillsynsmyndigheten äger, därest särskilda omständigheter därtill föranleda, beträffande viss kassa medgiva, att den tidpunkt, då sådan påföljd som

¹ Senaste lydelse av 21 § 1 mom. samt 22 och 23 §§ se SFS 1936:151.

i första stycket sägs skall inträda, bestämmas senast till utgången av tjugusjätte veckan.

20 §.

3 mom. Erkänd arbetslöshetskassa äger i sina stadgar föreskriva, att daghjälp icke må utgå till medlem, som på grund av driftinskränkning vid det företag, där han fortlöpande är anställd, har arbete ett mindre antal dagar än vid full drift är vanligt.

Har sådan föreskrift icke meddelats, skall vid driftinskränkning det antal dagar under varje vecka, för vilka han eljest varit berättigad till daghjälp, minskas med en; dock att tillsynsmyndigheten äger för viss kassa medgiva, att begränsningen av understödsrätten skall tillämpas endast i det fall, då arbetsgivaren i förväg kungjort plan för arbetets fortsatta bedrivande.

Den i andra stycket föreskrivna begränsningen av understödsrätten skall icke ske efter arbetsperiod, som överstiger 18 dagar.

21 §.

1 mom. Erkänd arbetslöshetskassa — — — tolv månaderna.

Därest tillsynsmyndigheten med stöd av 22 § sista stycket föreskrivit inskränkning i understödsrätten, äger tillsynsmyndigheten medgiva, att antalet avgifter, som skola vara erlagda under de närmast före arbetslöshetens inträdande förflutna tolv månaderna, må bestämmas till lägre tal än tjugusex, dock ej lägre än tjugu.

Villkoret att visst antal avgifter skall hava erlagts under de närmast före arbetslöshetens inträdande förflutna tolv månaderna skall icke gälla, då medlem, som är berättigad till daghjälp, erhåller arbete för högst aderton dagar samt omedelbart efter arbetets upphörande ånyo ansöker om daghjälp.

Där sjukdom — — — legitimerad läkare.

Med avseende — — — avstängningstidens slut.

Där medlem — — — å honom.

2 mom. Har någon — — — till godo.

Erkänd arbetslöshetskassa må med statserkänd arbetslöshetskassa inom främmande stat, med vilken Konungen ingått överenskommelse enligt 13 §, träffa sådan överenskommelse, som i första stycket av detta moment avses. Dylig överenskommelse skall för att bliva gällande godkännas av Konungen.

Tillsynsmyndigheten må medgiva, att medlem, vilken omedelbart före inträdet i erkänd arbetslöshetskassa varit medlem i sammanslutning för meddelande av arbetslöshetshjälp, som icke antagits till erkänd arbetslöshetskassa, må tillgodoräknas avgifter, vilka han erlagt till nämnda sammanslutning.

5 mom. Medlem må vid tillämpning av denna paragraf allenast tillgodoräknas avgift, som erlagts antingen för tid, då han för annans räkning mot avlöning använts till arbete, som utförts annorstädes än i medlemmens hem, eller för tid, för vilken han trots sin arbetslöshet åtnjutit avlöning.

22 §.

Daghjälp må — — — kunnat utgå.

Erkänd arbetslöshetskassa — — — äga giltighet.

Vad sålunda — — — om daghjälp.

Innesluter understödsförening, som antages eller antagits till erkänd arbetslöshetskassa, medlemmar tillhörande yrke, inom vilket arbetslöshet årligen regelbundet förekommer, eller föreligga eljest särskilda omständigheter, äger tillsynsmyndigheten beträffande vissa medlemmar föreskriva, att daghjälp ej må utgå förrän efter viss längre karenstid än i första stycket sägs, därvid de i andra stycket omnämnda tider ej må överskridas samt vad i första stycket sägs skall äga giltighet, eller att för viss bestämd tid av året daghjälp över huvud icke må utgå eller att den längsta medgivna understödstiden under loppet av tolv på varandra följande månader skall uppdelas i två perioder, därvid den ena skall omfatta tid, under vilken arbetslöshet regelbundet förekommer.

23 §.

Daghjälp må icke utgå till medlem för mer än sammanlagt etthundrafemtiosex dagar under loppet av tolv på varandra följande månader.

Ej må den tid, för vilken daghjälp under loppet av tolv på varandra följande månader längst må utgå, i annat fall än som omförmäles i 24 § första stycket utgöra mindre än nittio dagar.

Har medlem under tolv på varandra följande månader åtnjutit understöd under så lång tid, som kassans stadgar medgiva eller som styrelsen med stöd av 24 § må hava bestämt, skall ytterligare gälla, att daghjälp icke ånyo må utgivas till medlemmen, förrän han till kassan erlagt avgifter, motsvarande minst två veckoavgifter, vilka jämlikt 21 § 5 mom. må tillgodoräknas honom.

Vid tillämpning — — — legitimerad läkare.

26 §.

Erkänd arbetslöshetskassa skall upptaga fasta medlemsavgifter dels för tid, då medlem för annans räkning mot avlöning användes till arbete, som utföres annorstädes än i medlemmens hem, dels ock för tid, för vilken han trots sin arbetslöshet åtnjuter avlöning.

De fasta — — — å arbetslöshetsrisk.

Föreskrives i — — — anses skäligt.

27 §.

Erkänd arbetslöshetskassa skall såsom fond avsätta tillgångar, motsvarande i fråga om kassor med 10,000 medlemmar eller däröver minst två gånger genomsnittliga beloppet av de tio sistförflutna årens inkomster i form av erlagda avgifter och erhållet statsbidrag, i fråga om kassor med 500 medlemmar eller därunder minst fyra gånger ett på samma sätt beräknat belopp

och i fråga om kassor med flera än 500 men färre än 10,000 medlemmar minst det belopp, tillsynsmyndigheten med ledning av här angivna siffror bestämmer.

Utbetalning av — — — lämnat medgivande.

Överskott å — — — tillföras fonden.

Fonden får — — — löpande utgifter.

Fondens tillgångar — — — inom riket.

Denna förordning träder i kraft i vad avser 1 § den 1 januari 1938 samt i övrigt den 1 juli 1937.

Förslag

till

Förordning

angående ändring i vissa delar av förordningen den 15 juni 1934 (nr 265) om statsbidrag till erkända arbetslöshetskassor.

Härigenom förordnas, att 5 § förordningen den 15 juni 1934 om statsbidrag till erkända arbetslöshetskassor ävensom vid förordningen såsom bilaga fogad tabell med tillhörande särskilda bestämmelser skola, tabellen i nedan angivna delar, erhålla följande ändrade lydelse:

5 §.

Förvaltningsbidrag utgår för kalenderår dels med ett i förhållande till antalet årsmedlemmar i kassan under året beräknat belopp (medlemsbidrag), dels med belopp motsvarande vad under året utgivits i arvode till styrelseledamot och revisor, som utsetts av tillsynsmyndigheten.

Medlemsbidrag utgår med fyra kronor per årsmedlem för det antal årsmedlemmar, som icke överstiger 3,000, med tre kronor per årsmedlem för det antal årsmedlemmar, som överstiger 3,000 men icke 25,000, och med två kronor per årsmedlem för det antal årsmedlemmar, som överstiger 25,000.

Bilaga till förordningen den 15 juni 1934 (nr 265) om statsbidrag till erkända arbetslöshetskassor.

Antal understödda dagar per medlem	Daghjälpsbidragets storlek i procent av hela kostnaden för understöd vid olika antal understödda dagar per medlem och en genomsnittlig daghjälp av kronor																	
	2.00	2.25	2.50	2.75	3.00	3.25	3.50	3.75	4.00	4.25	4.50	4.75	5.00	5.25	5.50	5.75	6.00	
1.50	0.0	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
20	73.7	69.6	66.1	63.0	60.1	57.6	55.2	53.1	51.1	49.2	47.4	45.8	44.2	42.7	41.8	39.9	38.6	
21—26	75.0	70.9	67.4	64.3	61.4	58.9	56.5	54.4	52.4	50.5	48.7	47.1	45.5	44.0	42.6	41.3	40.0	

Särskilda bestämmelser.

a) Om antalet understödda dagar per medlem är större än 26, beräknas procenttalet genom att multiplicera motsvarande procenttal enligt tabellen för 21—26 dagar med $\frac{26}{n}$, där n betecknar antalet understödda dagar per medlem.

b) Vid andra kombinationer av daghjälp och antal understödda dagar per medlem än sådana, som direkt framgå ur tabellen, interpoleras liniärt mellan de i tabellen angivna procentalen, varvid det erhållna resultatet avrundas till närmaste tiondels procent. Vid lika avstånd sker avrundning uppåt.

c) Samma avrundningsregel som under b) tillämpas i fråga om beräkningen av daghjälpbidraget för det fall, att antalet understödda dagar per medlem överstiger 26.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1938.

Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 5 mars 1937.

N ä r v a r a n d e:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, LEVINSON, ENGBERG, SKÖLD, NILSSON, QUENSEL, FORSLUND.

Chefen för socialdepartementet, statsrådet Möller, anmäler *fråga om ändring i vissa delar av förordningen den 15 juni 1934 om erkända arbetslöshetskassor och förordningen samma dag om statsbidrag till erkända arbetslöshetskassor* samt anför:

På därom av socialstyrelsen gjord framställning förelade Kungl. Maj:t i proposition nr 84/1936 riksdagen förslag till vissa ändringar i förordningen om erkända arbetslöshetskassor. Riksdagen biföll i huvudsak Kungl. Maj:ts förslag. Den 22 maj 1936 utfärdades härefter förordning (nr 151) angående ändring i vissa delar av sagda förordning.

I skrivelse den 17 december 1936 har *socialstyrelsen* framlagt förslag om vissa ytterligare ändringar i den för arbetslöshetsförsäkringen gällande lagstiftningen. Styrelsen har därvid framhållit, att styrelsen icke ansett sig böra framlägga nya ändringsförslag på ett så tidigt stadium, därest styrelsen icke funnit det vara nödvändigt, särskilt med hänsyn till kassornas ekonomi, att vissa ändringar vidtoges, exempelvis i fråga om bestämmelserna angående fondbildning och grunderna för statsbidragets beräkning. Under styrelsens fortsatta arbete med försäkringstekniska beräkningar för ifrågasatta nya kassor hade styrelsen nämligen kommit till den uppfattningen, att kassornas möjligheter att genomgå en krisperiod utan att i skilda hänseenden behöva vidtaga inskränkningar i verksamheten borde väsentligt förbättras. Vid bifall till förslagen i denna del, avseende bland annat en förstärkning av kassornas fonder, möjlighet att utöka den nu föreskrivna längsta understöd tiden samt förhöjning av det antal understödda dagar per medlem och år, för vilket statens daghjälpbidrag nu utginge, torde, framhåller socialstyrelsen, sedan försäkringen vunnit ökad anslutning, goda möjligheter föreligga för det allmänna att under en lågkonjunktur lämna den erforderliga hjälpen till de arbetslösa genom understöd från arbetslöshetsförsäkringen samt genom anordnande av allmänna arbeten av olika slag. Styrelsen anför vidare, att den i principiellt avseende mindre lämpliga arbetslöshetshjälp, som hittills utan

någon prestation från de behövandes sida förekommit i form av kontantunderstöd genom arbetslöshetskommittéerna, därigenom skulle kunna avsevärt inskränkas eller helt upphöra.

Socialstyrelsen uttalar vidare i skrivelsen, att den för arbetslöshetsförsäkringen gällande lagstiftningen även i vissa andra hänseenden än de nu berörda syntes böra justeras, då ändock förslag om ändringar måste framläggas. Det viktigaste av dessa förslag till justering vore vidtagandet av en modifikation av avgiftsvillkoret för säsongarbetare i avsikt att bereda större möjlighet för dessa arbetare att tillgodogöra sig försäkringens fördelar.

Socialstyrelsen framhåller, att de av styrelsen framlagda ändringsförslagen icke kunde sägas beröra de i verklig mening grundläggande principerna för lagstiftningen. Vid bifall till förslagen komme visserligen den kostnadsram att överskridas, som angivits vid lagstiftningens antagande år 1934. Statens sammanlagda bidrag till försäkringen komme dock ej att uppgå till det belopp, som beräknades skola utgå vid bifall till det i propositionen nr 38/1934 framlagda förslaget. Någon förhöjning av det för nästkommande budgetår begärda anslaget till arbetslöshetsförsäkringen erfordrades icke.

De av socialstyrelsen utarbetade förslagen till ändringar i lagstiftningen om arbetslöshetsförsäkringen hava varit föremål för behandling av sociala rådets sektion för den statsunderstödda arbetslöshetsförsäkringen.

Över de av socialstyrelsen framlagda ändringsförslagen hava yttranden avgivits av statskontoret, försäkringsinspektionen och statens arbetslöshetskommission. Svenska arbetsgivareföreningen och landsorganisationen i Sverige, vilka därtill beretts tillfälle, hava jämväl inkommit med yttranden.

Av de i yttrandena anförda allmänna synpunkterna på förslagen till ändringar i lagstiftningen om arbetslöshetsförsäkringen må här omnämnas följande.

Statskontoret anför, att ämbetsverket — i den mån det ansett sig kunna ingå på en granskning av socialstyrelsens framställning — icke funnit anledning till uttalande i ärendet annat än beträffande ökningen av förvaltningsbidraget till de erkända arbetslöshetskassorna.

Försäkringsinspektionen har i sitt utlåtande till granskning upptagit endast de frågor, vilka närmare beröra arbetslöshetsförsäkringens tekniska utformning. Inspektionen har beträffande dessa frågor icke funnit anledning till erinran mot förslaget.

Statens arbetslöshetskommission har inskränkt sitt yttrande till att avse endast det föreliggande förslagets sannolika inverkan på den under kommissionens överinseende stående hjälpverksamheten för oförvällat arbetslösa. Kommissionen har härvid ej funnit anledning till erinran mot det av socialstyrelsen framlagda förslaget.

Svenska arbetsgivareföreningen ger uttryck för betänksamhet inför de kostnadsökningar för staten, vilka skulle bli följden av bifall till socialstyrelsens förslag om ändring av grunderna för daghjälpbidragets och förvaltningsbidragets bestämmande. Föreningen anför vidare vissa kritiska synpunkter på förslagen om utökning av den längsta understöd tiden och om rätt för per-

soner, som tidigare verkat såsom självständiga företagare eller varit anställda hos närstående släkting, att omedelbart vinna inträde i erkänd arbetslöshetskassa. Förslaget om modifikation av det tidsbestämda avgiftsvillkoret i kassor inom säsongfack anses vara motiverat. Övriga ändringsförslag hava icke föranlett något uttalande från föreningens sida.

I *landsorganisationens* yttrande uttalas, att socialstyrelsens nya initiativ med syfte att bättre anpassa ifrågavarande lagstiftning till de förhållanden, under vilka arbetslöshetskassorna bedreve sin verksamhet, hälsades med tillfredsställelse. I den mån de nu föreslagna ändringarna vore ägnade att underlätta kassornas strävanden att bistå oförskyllt arbetslösa, tillstyrkte landsorganisationen dem, ehuru de icke till fullo motsvarade de önskemål, som framförts i tidigare avgivna yttranden.

En närmare redogörelse för innehållet i de avgivna yttrandena avser jag att lämna i samband med behandlingen av de särskilda punkterna i socialstyrelsens ändringsförslag.

Jag övergår nu till att redogöra för dessa ändringsförslag. Jag kommer därvid till en början att i ett sammanhang behandla de frågor, som beröra kassornas möjligheter att genomgå en krisperiod eller som i övrigt hava en ekonomisk innebörd.

Ändringsförslag, avseende att stärka kassornas ekonomi och vidga deras möjligheter att effektivt understödja medlemmarna.

Kassornas fondbildning.

Jämlikt 27 § i förordningen om erkända arbetslöshetskassor skall sådan kassa såsom fond avsätta tillgångar, motsvarande i fråga om kassor med 10,000 medlemmar eller däröver minst genomsnittliga beloppet av de tre sistförflutna årens inkomster i form av erlagda avgifter och erhållet statsbidrag, i fråga om kassor med 500 medlemmar eller därunder minst fyra gånger ett på samma sätt beräknat belopp och i fråga om kassor med flera än 500 men färre än 10,000 medlemmar minst det belopp, tillsynsmyndigheten med ledning av de angivna siffrorna bestämmer.

Fondbildningen för de erkända arbetslöshetskassorna har till huvudsaklig uppgift att möta de anspråk, som kunna ställas på kassorna på grund av svängningar i arbetslöshetsrisken. Fonden har givits karaktären av en utjämningsfond i den mening, att fondens medel skola användas för utjämnning av verksamhetens ekonomiska förlopp. Bestämmelserna om fondbildning avse alltså endast att trygga skapandet av så stora tillgångar för kassorna, att normala svängningar i arbetslösheten ej skola åstadkomma alltför stora påfrestningar. Däremot åsyftas ej, att fonden skall bliva så stor, att en verklig premiereserv bildas, d. v. s. en fond motsvarande värdet av samtliga löpande utfästelser av understöd.

Socialstyrelsen framhåller i sin skrivelse, att man numera efter genomgången av den senaste svåra krisen och i det statistiska materialet från de er-

kända arbetslöshetskassor, som varit i funktion, hade en relativt god grundval för bedömandet av vissa försäkringstekniska frågor av stor vikt för den statsunderstödda arbetslöshetsförsäkringen. Bland dessa frågor tilldroge sig reglerna för fastställandet av den erforderliga försäkringsfonden kanske det främsta intresset. Verkställda utredningar syntes giva vid handen, att de i förordningen om erkända arbetslöshetskassor givna reglerna härom i många fall lämnade en för svag fondbildning.

Socialstyrelsen föreslår med anledning härav en sådan ändring av bestämmelserna om kassornas fondbildning, att fondens storlek skall beräknas med hänsyn till de genomsnittliga inkomsterna under en väsentligt längre tidrymd än för närvarande eller tio i stället för tre år samt för kassor med 10,000 medlemmar eller däröver bestämmas till minst två gånger ett på detta sätt beräknat genomsnittsbelopp, under det att fonden för kassor av denna storleksordning för närvarande skall motsvara minst genomsnittliga beloppet av tre års inkomster, taget endast en gång.

Styrelsen anför härom bland annat:

Underlaget för fondberäkningen skall utgöras av genomsnittliga beloppet av de tre sistförflutna årens inkomster i form av erlagda avgifter och erhållet statsbidrag. Därest efter en kassas start infalla tre år med relativt goda konjunkturer och liten arbetslöshet, kommer under dessa år ett relativt litet statsbidrag att utgå. Följden blir den, att bruttoinkomsten av erlagda avgifter och erhållet statsbidrag blir förhållandevis liten, varför den erforderliga fonden kommer att fastställas till ett relativt lågt belopp. Inträder därpå en kris med omfattande arbetslöshet, kommer de erlagda avgifternas summa att minska, medan statsbidraget starkt sväller ut. Summan av avgifterna och statsbidraget stiger emellertid därigenom betydligt. På grund av författningens bestämmelser om grunderna för fondberäkningen kan det härigenom efter endast något år bli nödvändigt att väsentligt öka den erforderliga fondens belopp. Att märka är, att detta ökade behov av fondbildning uppkommer på grund av och under en kris, då medlemmarna i arbetslöshetskassan hava särskilt svårt att bära den utgiftsökning i form av förhöjning av avgifterna, som för ett dylikt fall erfordras för uppbyggandet av den förhöjda fonden. Det synes därför nödvändigt att grunda fondberäkningarna på erfarenheterna under en längre följd av år, så att såväl hög- som lågkonjunktur må kunna öva inverkan.

På grundval av det material, som insamlats för avgiftsberäkningarna eller som erhållits från de erkända arbetslöshetskassorna, har socialstyrelsen kunnat företaga vissa utredningar rörande en erkänd arbetslöshetskassas förmåga att utan alltför stora nedskärningar i understödsrätten utgiva understöd vid en kris av samma omfattning som 1932—1934 års kris. Därvid har det visat sig, att för en erkänd arbetslöshetskassa, som börjat sin verksamhet vid ingången av år 1924 och som hela tiden haft mer än 10,000 medlemmar, försäkringsrörelsen icke skulle i tillfredsställande utsträckning kunnat drivas med en fond av den storlek, som nuvarande fondberäkningsregler angiva. I själva verket har bortåt dubbla detta fondbelopp behövts i kassor för fack med medelmåttig krisarbetslöshet.

De verkställda undersökningarna och övervägandena hava emellertid visat, att för arbetslöshetskassor med mindre medlemsantal, till exempel mellan 500 och 2,000, de nu i förordningen inskrivna beräkningsreglerna äro någorlunda tillfredsställande utom i fråga om det antal år, som skall ligga till grund för beräkningen av det erforderliga fondbeloppet.

Det synes därför vara nödvändigt, att reglerna för beräkningen av den erforderliga fonden ändras. Den verkställda utredningen har givit vid handen, att dessa ändringar böra taga sikte på dels en utökning av antalet år, till vilka hänsyn skall tagas vid fastställandet av den erforderliga försäkringsfondens storlek, dels en förhöjning av fonden för erkända arbetslöshetskassor med ett medlemsantal, som överstiger 2,000.

Vad beträffar antalet av de år, som skola medtagas i beräkningen vid fastställandet av medeltalet för kassans inkomster i form av erlagda avgifter och erhållet statsbidrag, må hänvisas till att konjunkturena pläga växla från högkonjunktur till lågkonjunktur och tillbaka till högkonjunktur under loppet av en tidrymd, som något överstiger tio år. Det torde därför vara lämpligt att fastställa ifrågavarande antal år till tio. Genomföres en sådan ändring, blir konsekvensen härav, att den nya regeln icke kan i full utsträckning tillämpas för en kassa under de första tio åren av dess verksamhet. I detta sammanhang må erinras om att icke heller de nu gällande fondreglerna kunna helt tillämpas för en kassa, förrän en relativt lång tid, tre år, förflutit från kassans start. Det har emellertid icke ansetts nödvändigt att införa särskilda bestämmelser i försäkringsförordningen att tillämpas under dessa övergångsår. Enligt uttalande i propositionen nr 209/1933 skulle det ankomma på tillsynsmyndigheten att ordna denna detalj genom förhandlingar med kassans styrelse. På enahanda sätt torde det efter en ändring av fondbestämmelserna i det hänseende, som nu föreslås, böra tillkomma tillsynsmyndigheten att under de tio första åren efter en kassas start med ledning av den allmänna regeln för bestämmande av fondens storlek och de erfarenheter, som legat till grund för avgiftsberäkning eller som sedermera gjorts under kassans verksamhet, samt efter överläggningar med kassans styrelse för varje år fastställa storleken av den erforderliga fonden.

Vad beträffar storleken av fonden, torde densamma, med hänsyn till vad som framkommit under de av styrelsen verkställda utredningarna, för kassor med 10,000 medlemmar eller däröver böra fastställas till minst två gånger det belopp, som utgör medeltalet av de tio sistförflutna årens inkomster i form av erlagda avgifter och erhållet statsbidrag. I fråga om kassor med 500 medlemmar eller därunder bör försäkringsfonden liksom hittills utgöra minst fyra gånger ett på samma sätt beräknat medeltalsbelopp. I fråga om kassor med flera än 500 men färre än 10,000 medlemmar skall fonden uppgå till minst det belopp, som tillsynsmyndigheten med ledning av de angivna reglerna bestämmer.

Ifrågavarande ändringar komma med all sannolikhet att medföra, att de större arbetslöshetskassorna erhålla betydligt bättre möjligheter att hjälpa sina medlemmar under lågkonjunktur med mera omfattande arbetslöshet än som är möjligt med de nu gällande reglerna. Dock torde det observeras, att även med de nya reglerna enligt de verkställda undersökningarna en full utbetalning av understöd icke kan garanteras i en del fack, om arbetslösheten får den omfattning, som den hade under den senaste krisen. Självfallet bliva emellertid i dessa fack de nödvändiga inskränkningarna i form av nedsättning av den längsta understöd tiden eller nedskärning av dagunderstödet belopp mindre vid en kommande kris, om de större kassorna hinna bygga upp sin fond till de nya reglernas nivå, innan krisen utbryter, än vad förhållandet eljest skulle bliva. Kassornas möjligheter att under en kris understödja sina medlemmar utan vidtagande av inskränkningar i förmånerna bliva vidare väsentligt större vid bifall till det förslag, som styrelsen i det följande framlägger om ändring i grunderna för daghjälpbidragets beräkning. För-siktigheten bjuder, att man gör sig beredd på att en kommande kris medför lika omfattande arbetslöshet som den senaste. Härtill kan komma att bi-

draga den föreliggande befolkningssituationen — tillströmningen till de arbetsföra åldrarna i förhållande till avgången när sin kulmen om ett par tre år — samt den oroliga utrikespolitiska situationen.

De nya reglerna för försäkringsfondens fastställande torde icke behöva rubba de hittills verkställda avgiftsberäkningarna för erkända arbetslöshetskassor, som trätt i verksamhet. Orsaken härtill är, att fondtillväxten under de nuvarande goda konjunkturen för de flesta kassorna varit mycket stark. Bortsett från detta torde det böra anmärkas, att de föreslagna reglerna icke kunna sägas innebära en för stark belastning på arbetslöshetskassornas medlemmar, då ju medlemmarna i de små kassorna redan betala avgifter, som i fråga om avsättning till fonden äro beräknade med högre belopp per capita än vad som nu föreslås för de stora kassorna.

Slutligen må påpekas, att de föreslagna ändringarna i fondreglerna hava ett organiskt sammanhang jämväl med den ändring, som i det följande föreslås beträffande försäkringsförmånernas utbyggande.

Förslaget till ändring av bestämmelserna om de erkända arbetslöshetskassornas fondbildning har lämnats utan erinran av ledamöterna i *sociala rådets sektion för den statsunderstödda arbetslöshetsförsäkringen*.

I yttrandena har endast *försäkringsinspektionen* närmare ingått på förevarande fråga. Inspektionen tillstyrker den föreslagna ökningen av försäkringsfonden för kassor med mer än 10,000 medlemmar. Däremot ifrågasätter inspektionen lämpligheten av att samtidigt med den föreslagna skärpningen av bestämmelserna rörande försäkringsfondens storlek för de stora kassorna bibehålla de nuvarande bestämmelserna i fråga om kassor med mindre än 500 medlemmar.

Daghjälpsbidragets maximering.

Statsbidrag till erkänd arbetslöshetskassa utgår enligt förordningen den 15 juni 1934 om statsbidrag till erkända arbetslöshetskassor dels såsom daghjälsbidrag, dels såsom förvaltningsbidrag.

Daghjälpsbidraget är konstruerat så, att detsamma utgår med viss andel av en erkänd arbetslöshetskassas sammanlagda kostnader under ett kalenderår för understöd vid arbetslöshet. Det procenttal, som bestämmer daghjälsbidragets andel av kassans utgifter för daghjälp, fastställs med hänsyn dels till det genomsnittliga daghjälsbeloppet och dels antalet understödda dagar i genomsnitt per medlem och år, allt beräknat för varje understödsklass i kassan. Är antalet understödda dagar ringa, utgår daghjälsbidraget med en relativt liten del av kostnaderna för utgivet understöd. Stiger antalet understödda dagar, utgår däremot bidraget med en relativt avsevärd del av sagda kostnader. Enligt nuvarande bestämmelser utgår statsbidraget med sitt högsta belopp vid en arbetslöshet, som motsvarar 21 understödda dagar i genomsnitt per medlem och år. Daghjälsbidraget har vid denna gräns bestämts till 75 procent av hela kostnaden vid en daghjälp av två kronor och till 40 procent av hela kostnaden vid en daghjälp av sex kronor. Vid så pass omfattande arbetslöshet att antalet understödda dagar i genomsnitt per medlem och år överstiger 21, minskas statsbidraget i procent räknat å hela kostna-

den för understöd. Detta innebär i själva verket, att något statsbidrag icke utgår för de understödda dagar, som överstiga 21 per medlem och år räknat. Kassorna tvingas alltså att själva helt finansiera detta understöd, såvida de icke i stället välja att inskränka sin verksamhet.

Socialstyrelsen framhåller i sin skrivelse, att daghjälsbidraget genom sin konstruktion i viss utsträckning verkade såsom en återförsäkring för kassorna. Det hade emellertid visat sig, att anordningen med ett avbrott i statsbidragsutgivandet vid ett antal understödda dagar i genomsnitt per medlem och år av 21 förde med sig betydande svårigheter vid det försäkringstekniska utformandet av arbetslöshetsförsäkringen. I viss mån vore detta beroende på att någon förmedlande övergång icke funnes mellan statsbidragets växande upp till den maximala procentsatsen och dess mycket kraftiga fallande enligt den regel, som bestämde statsbidraget vid ett antal understödda dagar överstigande 21. Det syntes därför angeläget, att ändring i bidragsgrunderna vidtoges på denna punkt.

Förslaget innebär, att de nuvarande grunderna för daghjälsbidraget bibehållas för ett antal understödda dagar av högst 21 per medlem och år. För det antal understödda dagar, som överstiger 21 men icke 26 per medlem och år, skulle daghjälsbidrag utgå med samma procentsatser av hela kostnaden för daghjälp, som nu gälla för ett antal understödda dagar av 21 per medlem och år. Om antalet understödda dagar per medlem och år överstege 26, borde procenttalet beräknas genom att man multiplicerade vederbörande procenttal för 21—26 understödda dagar med en faktor, som erhöles genom att man dividerade talet 26 med antalet understödda dagar per medlem. Detta överensstämmer med den nu gällande metoden för beräkning av bidragsprocenten för det fall, att antalet understödda dagar per medlem och år är större än 21. Den föreslagna regeln innebär därför, att staten skulle delta i försäkringskostnaderna endast för de första 26 understödda dagarna per medlem och år.

Till stöd för sitt förslag anför styrelsen:

Den nuvarande konstruktionen av statsbidraget betingas sannolikt i första hand av en önskan hos statsmakterna att begränsa statsbidragsutgivandet med hänsyn till statens finanser. Dessutom torde bakom densamma ligga en strävan hos statsmakterna att få fram medlemmarnas eget intresse att hålla understödsutgivandet inom snäva gränser. Vid utarbetandet av det förslag till nya grunder, som socialstyrelsen framlägger, har styrelsen så långt möjligt sökt beakta dessa motiv. Dessutom har styrelsen funnit angeläget att inskränka ändringarna i sak så, att statsbidraget vid någorlunda normal arbetslöshet alltjämt utgår efter samma grunder som de nuvarande. De nya momenten hos statsbidragsgrunderna böra följaktligen vara sådana, att de komma att tillämpas endast för år, då en mycket omfattande arbetslöshet föreligger, d. v. s. som regel endast då utpräglad lågkonjunktur råder.

Genom de föreslagna ändringarna kommer i stort sett någon ökning av statsbidraget icke att ske för år, då arbetslösheten är av normal omfattning. Däremot kommer statsbidraget under mera krisbetonade år att bliva högre med de nya grunderna än med de gamla. Det torde emellertid böra observeras, att även de nya grunderna innehålla en tydlig avgränsning av statens bidrag, ehuru man flyttat på punkten för denna avgränsnings inplacering.

Det lämnas sålunda icke något daghjälpbidrag för understödda dagar utöver de första 26 per medlem och år. För år med mera omfattande arbetslöshet kommer alltså en ökning av statens utgifter för arbetslöshetsförsäkringen att ske, men denna utökning torde i genomsnitt icke komma att överstiga tio procent. Då de nya grunderna torde komma att mera allmänt tillämpas under i genomsnitt ett par år av en tioårsperiod, lärer kostnadsökningen för staten på längre sikt endast bliva några få procent. Emellertid är att märka, att erfarenheten hittills från de erkända kassornas verksamhet tydligt visat, att man vid förarbetena till lagstiftningen något övervärderat försäkringens effektivitet. På grund härav har man också kommit till något för höga tal beträffande kostnaderna för statsbidraget. Statens bidrag enligt de nya grunderna kommer visserligen att något överstiga det belopp, som beräknades vid den år 1934 genomförda lagstiftningen, men lärer dock icke överstiga den ram, som angavs i propositionen nr 38/1934 för det av Kungl. Maj:t framlagda förslaget.

De nya reglerna komma att skilja sig ganska obetydligt från de gamla i fråga om deras förmåga att hålla medlemmarnas intresse för ett försiktigt understödsutgivande vid makt. I detta sammanhang vill styrelsen framhålla, att den ovan föreslagna ändringen av grunderna för beräkningen av försäkringsfondens storlek kommer att medföra någon ökning av medlemmarnas andel i bördorna för arbetslöshetsförsäkringen, varför det kan vara motiverat att samtidigt något öka det allmännas andel i dem på det sätt, som här föreslagits. Det är vidare att märka, att styrelsen sökt anordna administrationen inom arbetslöshetskassorna så, att en noggrann kontroll över understödsutgivandet från statens sida kan åstadkommas.

Såsom ett mycket vägande skäl för ändringen i statsbidragsgrunderna kan enligt styrelsens mening anföras, att statsbidragets återförsäkrande verkan i så stor utsträckning ökas genom ändringen, att densamma tillsammans med den i vissa fall ökade fondbildningen gör det möjligt för kassorna att utgiva understöd utan nämnvärd inskränkning av förmånerna även under en kris med en arbetslöshet av ungefär samma omfattning, som förelåg åren 1932—1934. Vidare medverkar förändringen i såväl försäkringsfondens storlek som statsbidraget till att göra det möjligt för socialstyrelsen att framkomma med det förslag om utökad längsta understödstitid, som styrelsen framlägger i det efterföljande. Till slut vill styrelsen påpeka, att den kostnadsökning, som förändringen i statsbidragsgrunderna kan medföra, icke blir en nettoökning för det allmänna. Genom att de erkända arbetslöshetskassorna på grund av det kraftigare verkande statsbidraget och stärkandet av kassornas fonder kunna vid kris någorlunda effektivt understödja sina medlemmar, gör det allmänna besparingar i kostnaderna för fattigvård och för annan arbetslöshetshjälp.

Huru de föreslagna reglerna för daghjälpbidragets beräkning ställa sig i jämförelse med de nuvarande framgår av efterföljande, av socialstyrelsen utarbetade tabell.

Inom *sociala rådets sektion för den statsunderstödda arbetslöshetsförsäkringen* har annan erinran mot socialstyrelsens ändringsförslag på denna punkt ej framställts, än att en ledamot uttalat bekymmer över att den utformning, som lagstiftningen hade erhållit, så snart skulle behöva modifieras. Denna ledamot befarade, att ändringarna innebure en tendens till utvidgning av statens kostnader för försäkringen.

Tabell.

Storleken av statens andel (daghjälsbidraget) och de försäkrades andel av årliga daghjälsbeloppet per medlem vid nedanstående arbetslöshet (uttryckt i antalet understödda dagar per medlem och år).

(Siffrorna inom parentes angiva motsvarande belopp enligt nu gällande grunder).

Antal understödda dagar per medlem och år	Fördelningen av årliga daghjälsbeloppet vid daghjälsbelopp om					
	2 kronor		4 kronor		6 kronor	
	Statens andel	Försäkrades andel	Statens andel	Försäkrades andel	Statens andel	Försäkrades andel
19.....	27.51 (27.51)	10.49 (10.49)	37.77 (37.77)	38.28 (38.28)	42.41 (42.41)	71.59 (71.59)
20.....	29.48 (29.48)	10.52 (10.52)	40.88 (40.88)	39.12 (39.12)	46.32 (46.32)	73.68 (73.68)
21.....	31.50 (31.50)	10.50 (10.50)	44.02 (44.02)	39.98 (39.98)	50.40 (50.40)	75.60 (75.60)
22.....	33.00 »	11.00 (12.50)	46.11 »	41.89 (43.98)	52.80 »	79.20 (81.60)
23.....	34.50 »	11.50 (14.50)	48.21 »	43.79 (47.98)	55.20 »	82.80 (87.60)
24.....	36.00 »	12.00 (16.50)	50.30 »	45.70 (51.98)	57.60 »	86.40 (93.60)
25.....	37.50 »	12.50 (18.50)	52.40 »	47.60 (55.98)	60.00 »	90.00 (99.60)
26.....	39.00 »	13.00 (20.50)	54.50 »	49.50 (59.98)	62.40 »	93.60 (105.60)
27.....	» »	15.00 (22.50)	» »	53.50 (63.98)	» »	99.60 (111.60)
28.....	» »	17.00 (24.50)	» »	57.50 (67.98)	» »	105.60 (117.60)
29.....	» »	19.00 (26.50)	» »	61.50 (71.98)	» »	111.60 (123.60)
30.....	» »	21.00 (28.50)	» »	65.50 (75.98)	» »	117.60 (129.60)
35.....	» »	31.00 (38.50)	» »	85.50 (95.98)	» »	147.60 (159.60)
40.....	» »	41.00 (48.50)	» »	105.50 (115.98)	» »	177.60 (189.60)
45.....	» »	51.00 (58.50)	» »	125.50 (135.98)	» »	207.60 (219.60)
50.....	» »	61.00 (68.50)	» »	145.50 (155.98)	» »	237.60 (249.60)

I yttrandena över socialstyrelsens förslag anför *försäkringsinspektionen*, att, då en övre gräns för daghjälsbidraget på sin tid fixerades, skälet härför torde hava varit den uppfattningen, att arbetslöshetsförsäkringen såsom sådan vore mindre lämpad för bemästrandet av de ekonomiska konsekvenserna av en arbetslöshet, som tagit en större omfattning. Det syntes inspektionen, som om denna uppfattning alltjämt måste anses sakligt grundad. Med hänsyn till den motivering, som förebragts i den föreliggande utredningen, ansåge sig dock inspektionen icke böra avstyrka den ändring av reglerna för daghjälsbidragets bestämmande, som förslaget innebure.

Beträffande förevarande ändringsförslag och förslaget om förhöjning av förvaltningsbidraget anför *svenska arbetsgivareföreningen*:

Arbetsgivareföreningen kan icke underlåta att ge uttryck för betänksamhet inför dessa kostnadsökningar. Denna hänför sig mindre till deras storleksordning än till företeelsen som bekräftelse på en befarad utvecklingstendens. I sitt yttrande över det av 1932 års sakkunniga framlagda förslaget till arbetslöshetsförsäkring, vilket förslag lades till grund för den nu genomförda försäkringen, uttalade föreningen farhågor för att krav inom kort skulle resas på ökat statsbidrag för höjning av försäkringens förmåner i syfte att stimulera anslutningen till försäkringen. Det är intet anmärkningsvärt, att erfarenheten från ett par års praktisk tillämpning av ett förslag på här ifrågasvarande område ger anvisning på lämpligheten av vissa ändringar. Emellertid torde de nu framförda förslagen i vissa delar jämväl ha förestavats av en önskan att stimulera till ökad anslutning, enär utvecklingen av försäkringens omfattning hittills icke motsvarat förväntningarna. Detta förhållande är dock icke ägnat att väcka förvåning, om man tar i betraktande, att statsmakterna ännu icke på ett klart och följdriktigt sätt reglerat förhållandet mellan försäkringen och den med statsbidrag bedrivna hjälpverksamheten genom kontantunderstöd till ofrivilligt arbetslösa. Så länge en dylik reglering icke skett, kan det icke undgås, att denna direkta och av egna insatser från de arbetslösas sida oberoende understödsverksamhet kommer att avtrubba intresset för den form till självhjälp, som försäkringen innebär. En förnuftig lösning av denna fråga torde långt mera än jämkningar i arbetslöshetsförsäkringens bestämmelser vara ägnad att främja en mera livlig anslutning till försäkringstanken än den som ägt rum under de första åren av försäkringens tillvaro.

I detta sammanhang torde böra omnämnas en av *svenska målareförbundet* den 2 januari 1936 till Konungen ingiven skrivelse, däri förbundet bland annat hemställt, att den nu gällande avgränsningen av daghjälsbidraget vid 21 understödda dagar i genomsnitt per medlem och år skulle borttagas, så att statens bidrag i stället alltid skulle utgå för det verkliga antalet understödda dagar.

Över förbundets skrivelse har yttrande den 7 januari 1937 avgivits av *socialstyrelsen*. Beträffande förbundets nu omnämnda hemställan hänvisar styrelsen till sitt i skrivelsen den 17 december 1936 framlagda ändringsförslag i fråga om grunderna för daghjälsbidragets beräkning. Styrelsen förklarar sig anse, att statsmakterna icke borde frånträda den vid lagstiftningens genomförande accepterade principen om att statens bidrag till det genom arbetslöshetsförsäkringen lämnade understödet skulle vara avgränsat

och att den arbetslöshet, som på grund härav eller eljest icke kunde komma att understödjas genom försäkringen, borde föranleda vidtagandet av andra åtgärder. Styrelsens förslag om flyttandet av gränsen för daghjälpbidragets maximering från 21 till 26 understödda dagar per medlem och år komme emellertid att innebära betydande fördelar under år med mera omfattande arbetslöshet för en kassa, som kunde komma att bildas inom det av svenska målareförbundet representerade yrkesområdet.

Understödstidens maximering.

Enligt 23 § i förordningen om erkända arbetslöshetskassor må daghjälp icke utgå till medlem för mer än sammanlagt 120 dagar under loppet av 52 på varandra följande veckor. Den längsta understödstiden under samma tidrymd kan bestämmas att omfatta ett mindre antal dagar, dock ej mindre än 90 dagar. Å andra sidan kan den längsta understödstiden utökas, om kassan bestämt längre karenstid än sex dagar. Ökningen får dock icke överskrida den tid, varmed karenstiden förlängts.

Socialstyrelsen föreslår, att bestämmelserna om den längsta understödstiden skola ändras i så måtto, att erkänd arbetslöshetskassa berättigas att utbetala understöd intill 156 dagar under loppet av tolv på varandra följande månader. Den undre gränsen för den längsta möjliga understödstiden, eller 90 dagar, anser styrelsen böra bibehållas. Styrelsen betonar, att erforderlig försäkringsfinansiell grund skapas för en sådan utökning av understödstiden, därest ändringsförslagen beträffande bestämmelserna om kassornas fondbildning och grunderna för daghjälpbidragets beräknande bifallas. Styrelsen föreslår vidare, att den i försäkringsförordningen nu intagna bestämmelsen om rätt att förlänga den eljest föreskrivna längsta understödstiden med så lång tid, som karenstiden förlängts, skall utgå.

Till stöd för sitt förslag anför socialstyrelsen följande:

Under arbetet med arbetslöshetsförsäkringens organiserande har styrelsen funnit, att det intervall, inom vilket man har att bestämma den längsta daghjälpstiden, är för snävt utmätt i förordningen. Genom att högst 120 dagars understöd kan utgivas under längre arbetslöshetsfall, blir försäkringens effektivitet förhållandevis låg. Detta är särskilt fallet i arbetslöshetskassor, där som regel få medlemmar bliva arbetslösa men där de arbetslösa få vidkännas långa arbetslöshetsperioder. En typisk sådan yrkesgrupp är handels- och kontorsanställda. Vidare har det under senare tid framkommit önskemål att skydda arbetare och anställda från följderna av rationaliseringsåtgärder inom produktionen. Icke så sällan bliva de utrationaliserade arbetslösa under en avsevärd tid, medan de ofta före rationaliseringens genomförande haft en relativt god sysselsättning. Det torde ur många synpunkter vara naturligt att i tid utbygga arbetslöshetsförsäkringen på sådant sätt, att den någorlunda effektivt kan hjälpa de arbetare och anställda, som på grund av rationaliseringsåtgärder bliva arbetslösa. En dylik uppgift för den statsunderstödda arbetslöshetsförsäkringen ligger i själva verket mycket nära till hands. Det kan ej heller sägas, att en utvidgning av den statsunderstödda arbetslöshetsförsäkringen i denna riktning är främmande för försäkringens egentliga syfte. Därjämte får socialstyrelsen hänvisa till det förslag till konvention (nr 44) om tillförsäkrande åt ofrivilligt arbetslösa av er-

sättning eller understöd, som internationella arbetsorganisationen beslutat vid sitt adertonde sammanträde. Enligt detta konventionsförslags artikel 11 kan rätten att uppbära ersättning eller understöd begränsas att gälla för viss tidrymd, som dock i vanliga fall icke får understiga 156 och i intet fall 78 arbetsdagar för år.

Socialstyrelsen vill slutligen framhålla en omständighet, som enligt styrelsens uppfattning utgör ett mycket vägande skäl för utökning av understödstiden. Därest kassorna beredas rätt och genom den föreslagna förändringen av statsbidragsgrunderna jämväl ekonomisk möjlighet att bestämma den längsta understödstiden under tolv på varandra följande månader till en förhållandevis så lång tid som 156 dagar, underlättas i hög grad möjligheten att genom ett samspel av reservarbetslinjen och försäkringen undvika den i principiellt avseende olämpliga arbetslöshetshjälp, som utgöres av den genom arbetslöshetskommittéerna med bidrag av statsmedel bedrivna kontant-understödsverksamheten.

Givetvis bör icke en längsta möjliga understöd tid av 156 dagar godkännas, förrän tillsynsmyndigheten noggrant prövat kassans ekonomiska bärkraft med hänsyn tagen till avgifternas storlek och försäkringsfondens kapacitet. Det torde böra framhållas, att möjligheten att utöka understöd tidens längd icke kan tänkas komma att få någon betydelse för kassor inom säsongfack.

Det har visat sig mycket vanskligt att verkställa mera exakta beräkningar rörande statens utgiftsökning på grund av den nu föreslagna ändringen i försäkringsgrunderna. Det är dock tydligt, att kostnadsökningen kommer att vara synnerligen ringa under år med medelmåttig arbetslöshet. För år med svårare arbetslöshet kan densamma möjligen få en större betydelse. I det långa loppet torde dock de år, då kostnadsökningen blir obetydlig, komma att överväga. För att emellertid ange ökningen i statens kostnader för statsbidrag för utgiven daghjälp kan det meddelas, att ökningen på grund av här ifrågakvarande ändring torde kunna beräknas till omkring två procent.

Självfallet är att några år framåt, medan försäkringen ännu icke nått full omfattning, här ifrågakvarande kostnadsökningar komma att spela en underordnad roll. I vilken mån desamma komma att framträda är emellertid i stor utsträckning beroende på den omfattning, i vilken kassorna vilja utöka den längsta understöd tiden. Socialstyrelsen har funnit, att de ledande männen inom de erkända arbetslöshetskassorna äga full förståelse för nödvändigheten av att iakttaga försiktighet vid utmätandet av den längsta understöd tiden, varför det är att förvänta, att kassorna gå över till en längre understöd tid än 120 dagar först då kassornas ekonomi stabiliserats och erfarenhet vunnits om försäkringens bärkraft.

Enligt nu gällande bestämmelser skall det antal dagar, för vilket understöd högst kan utgå, utmätas inom en tidrymd av 52 på varandra följande veckor. I det praktiska arbetet är det emellertid som regel förenat med besvär att bestämma denna tidrymd. En enklare bestämningsmetod torde erhållas, om man anger tidrymden till tolv månader. Vid prövningen av frågan, huruvida understöd uttagits för högsta möjliga antal dagar, har man då endast att för dag, för vilken understöd begäres, gå tillbaka till den dag, som bär samma datumbezeichnung föregående år, och konstatera för huru många dagar understöd uppburits efter sistnämnda dag. Överensstämmelse nås härigenom med konstruktionen av avgiftsvillkoret.

Därest möjlighet beredes för kassorna att bestämma den längsta understöd tiden till en förhållandevis så lång tidrymd som 156 dagar under tolv på varandra följande månader, torde något behov icke längre förefinnas av en bestämmelse om rätt att förlänga den eljest föreskrivna längsta understöd tiden med så lång tid som karenstiden förlängts.

Socialstyrelsens förevarande ändringsförslag har tillstyrkts av ledamöterna i *sociala rådets sektion för den statsunderstödda arbetslöshetsförsäkringen*.

I yttrandena anför *försäkringsinspektionen*, att inspektionen med hänsyn till den motivering, som förebragts i den föreliggande utredningen, icke ansåge sig böra avstyrka den föreslagna utökningen av den längsta understödstiden.

Ståtens arbetslöshetskommission ingår i en diskussion om de förändringar i hjälpbehovet, som kunde uppstå till följd av de föreslagna förbättringarna av den frivilliga arbetslöshetsförsäkringens understödsmöjligheter. Kommissionen framhåller, att man torde kunna erhålla en viss uppfattning om dessa förändringars storleksordning genom en överslagsberäkning med avseende å den senaste krisperioden. Härom anföres i yttrandet:

Antalet hos arbetslöshetskommittéerna rapporterade hjälpsökande medlemmar i fackförbund, som regelbundet avgiva rapport till socialstyrelsen angående sin arbetslöshetssituation, utgjorde den 31 juli 1935 och den 31 juli 1936 ungefär 26 procent (den s. k. organisationsprocenten). Tyvärr saknas kännedom om den utsträckning, i vilken det hos kommissionen anmälda klientelet tidigare utgjorts av fackligt organiserade. Om man utgår ifrån att organisationsprocenten tidigare varit densamma som vid de tvenne nyssnämnda undersökningstillfällena, skulle i mars 1933 48,500 hos arbetslöshetskommittéerna anmälda arbetslösa ha tillhört facklig organisation, stående i regelbunden rapportförbindelse med socialstyrelsen. Detta skulle ha inneburit, att av den till socialstyrelsen redovisade arbetslösheten inom arbetarorganisationerna omkring 40 procent under mars 1933 varit anmälda hos de kommunala arbetslöshetsorganen.

Självfallet är det synnerligen vanskligt att bedöma, huru mycket det genom kommissionen eller annat offentligt hjälporgan tillgodosedda hjälpbehovet hos nämnda 48,500 personer kommit att minskas, om samtliga tillhört erkänd arbetslöshetskassa. Under alla förhållanden synes det vid sist angivna förutsättning påtagligt, att en minskning i anspråken på hjälp genom kommissionen då hade inträtt.

Med anledning av vad socialstyrelsen anfört om möjligheterna att genom ett samspel av reservarbetslinjen och försäkringen undvika den i principiellt avseende olämpliga arbetslöshetshjälp, som utgöres av den med bidrag av statsmedel bedrivna kontantunderstödsverksamheten, erinrar arbetslöshetskommissionen, utan att närmare ingå på detta problem, om svårigheten att uppnå detta mål under tider av utbredd arbetslöshet. Kommissionen framhåller, att det för startandet av arbetsföretag, avsedda att lindra en hastigt stigande arbetslöshet, fordrades förhållandevis tidskrävande förberedelser och att knappheten på lämpliga arbetsobjekt även vid en framtida arbetslöshetskris torde komma att göra sig gällande. Man syntes därför icke böra räkna med att den på föreslaget sätt förbättrade arbetslöshetsförsäkringen, kompletterad med lämplig arbetslinje, skulle vara i stånd att under alla förhållanden helt onödiggöra tillfällig kontantunderstödsverksamhet. Kommissionen betonar emellertid, att detta uttalande på intet vis avsåge att förringa värdet av de utav socialstyrelsen framlagda ändringsförslagen.

Svenska arbetsgivareföreningen anser, att det vore anledning att här gå fram med stor försiktighet. Föreningen anför vidare:

Det torde vara befogat att erinra därom, att vid arbetslöshetsförsäkringens tillkomst för tre år sedan uttryckligt framhölls, att försäkringsprincipens tillämpning på detta område icke finge till sina praktiska verkningar överskattas, enär denna form för mötande av arbetslöshetens skadeverkningar under alla förhållanden icke kunde förväntas bära upp en större uppgift än den att utgöra en »samhällets första försvarslinje mot arbetslösheten». Med denna erinran har föreningen velat understryka det förhållandet, att en utökning av antalet understödsg dagar icke i och för sig utgör någon garanti för att försäkringen i praktiken förmår i en kris fullt ut motsvara de förväntningar på ökad effektivitet, som här avsedd utökning helt säkert kommer att väcka hos de försäkrade. I den mån dylika förväntningar icke helt infrias, komma krav sannolikt att resas på ökning av statsbidraget i annan form och i långt större omfattning än i utredningen anförts. Ett sådant läge innebär risk för inkoppling av understödssynpunkter, som icke äro förenliga med försäkringsprincipen. När antalet understödsg dagar för tre år sedan maximerades till 120, var detta ett uttryck för en då rådande enhällig uppfattning, att försäkringen borde så konstrueras, att man icke löpte en dylik risk. Härmed är icke sagt, att nu föreslagen ändring skulle aktualisera ett sådant riskläge, men förslaget ger dock uttryck för en förändring i uppfattningen om försäkringens bärvidd. Det är ägnat att överraska, att tiden redan nu anses vara inne för en så väsentlig höjning av maximigränsen. Föreningen vill med vad här anförts understryka vikten av att tillsynsmyndigheten noggrant prövar den ekonomiska bärkraften hos de kassor, som eventuellt önska utnyttja en ändring i bestämmelserna på denna punkt.

Förvaltningsbidragets storlek.

Förvaltningsbidrag till de erkända arbetslöshetskassorna utgår, jämlikt 5 § i statsbidragsförordningen, för kalenderår dels med ett belopp i kronor, motsvarande två gånger antalet årsmedlemmar i kassan under året, dels med belopp, motsvarande vad under året utgivits i arvode till styrelseledamot och revisor, som utsetts av tillsynsmyndigheten.

Socialstyrelsen meddelar, att det från flera av de erkända arbetslöshetskassorna anförts, att statens förvaltningsbidrag vore för lågt i förhållande till kassornas förvaltningskostnader och att bidraget därför borde avsevärt höjas. Styrelsen har med anledning härav verkställt en utredning angående storleken av förvaltningskostnaderna i de olika kassorna. Det har härvid visat sig, att kostnaderna per medlem och år, om man bortser från engångskostnader vid kassas startande, belöpa sig till fyra à fem kronor för kassor med 10,000 medlemmar eller däröver samt till åtta à nio kronor för kassor med 1,000 à 2,000 medlemmar. För en kassa om 800 medlemmar uppgå kostnaderna till icke mindre än 21:70 kronor per medlem och år. Därvid vore dock att märka, anför styrelsen, att de sistnämnda höga kostnaderna delvis hade sin förklaring i det förhållandet, att kassans organisation och en del av funktionärernas arvoden anpassats efter en större tillslutning än som hittills kommit till stånd.

Socialstyrelsen framhåller vidare, att en starkt bidragande orsak till att de större kassorna kunnat hålla förvaltningskostnaderna så pass låga, som fallet

vore, måste sökas i den omständigheten, att den fackliga organisation, som tagit initiativet till bildande av kassan, i själva verket ofta bestrede åtskilliga kostnader, som rätteligen borde till viss del belasta kassan. Detta vore fallet med bland annat hyreskostnader samt de ledande funktionärernas arvoden. I en av de större kassorna utginge sålunda arvode till en var av tre funktionärer med allenast tvåhundra kronor om året.

Därjämte påpekar styrelsen, att förvaltningskostnadernas höjd bland annat är beroende på de kontrollanordningar, som på styrelsens föranledande genomförts i kassorna. Härom uttalas i skrivelsen:

Självfallet äro förvaltningskostnaderna för de erkända arbetslöshetskassorna i hög grad beroende av i vilken utsträckning man låter de anordningar, som äro avsedda att utgöra grund för kontrollen av verksamheten, få utrymme i förvaltningsorganisationen. Ställer man små eller inga krav på kontrollmöjligheterna, kan en tämligen enkel och därmed relativt billig administration anordnas. Ställer man däremot ganska långt gående krav på kontrollmöjligheterna, följer därmed ett omfattande rapport-, redovisnings- och arbetssystem, även om man med tillämpande av tillgängliga tekniska möjligheter söker ordna detsamma så rationellt som möjligt. Styrelsen har i egenskap av tillsynsmyndighet givit de erkända kassorna ingående direktiv om administrationssystemet, vilket gjorts enhetligt för de olika kassorna. Vid utarbetandet av dessa direktiv har styrelsen i främsta rummet låtit sig angeläget vara att åstadkomma ett system, som i största möjliga utsträckning giver betryggande kontrollmöjligheter. Styrelsen har nämligen, då det här gäller ett område, som på det närmaste berör en för hela samhället så viktig och i vissa avseenden så ömtålig sak som arbetsmarknaden, ansett sig kunna utgå från att ett dylikt system, ehuru till synes dyrt, dock i längden och i verkligheten ställer sig billigare än ett på papperet mindre kostnadskrävande men i kontrollhänseende icke tillfredsställande arbetssystem. Därvid har också hänsyn tagits till det förhållandet, att den statsunderstödda arbetslöshetsförsäkringen är en ny verksamhetsgren, varför dess arbete måste under åtskilliga år framåt i detalj kunna följas av tillsynsmyndigheten icke blott till förebyggande av att rörelsen från början får i någon punkt en felaktig inriktning, utan även för att material skall kunna uppsamlas dels för nödvändiga förändringar i de legislativa bestämmelserna för verksamheten, dels för utförande av erforderliga försäkringstekniska beräkningar. Socialstyrelsen vill dock understryka att, ehuru dessa synpunkter fått vara de dominerande, behörig hänsyn tagits till kostnadsfrågan.

Av det ovan sagda följer, att styrelsen genom sina anvisningar i viss utsträckning påverkat förvaltningskostnadernas höjd i de olika erkända kassorna. Det torde dock böra framhållas, att det är de erkända kassornas ledningar och i sista hand medlemmarna, som äro de slutligt ansvariga för de totala administrationskostnaderna genom att dessa i icke obetydlig utsträckning betingas av de arvoden och ersättningar, som kassan ensam beslutar. Med nuvarande lagstiftning äger nämligen icke tillsynsmyndigheten befogenhet att taga befattning med dessa frågor. I detta sammanhang må dock anmärkas, att tillsynsmyndigheten givetvis följer även dessa frågor med uppmärksamhet, varvid det kunnat konstateras — möjligen med något undantag — att arvoden och ersättningar utgått med belopp, som måste betecknas såsom synnerligen rimliga.

Vid en jämförelse med förvaltningskostnaderna i de erkända sjukkassorna, vilka i statsbidrag härtill uppbära tre kronor per medlem och år, påpe-

kar socialstyrelsen, att avlöningsterminerna för flertalet försäkrade och de givna bestämmelserna motiverade en användning av veckoavgifter i arbetslöshetskassorna. Detta system förorsakade större uppbörds- och redovisningskostnader än användandet av månadsavgifter såsom i de erkända sjuk-kassorna. Styrelsen anser, att det knappast med fog kunde göras gällande, att förvaltningsbidraget till arbetslöshetskassorna borde vara lägre än motsvarande bidrag till sjuk-kassorna.

Socialstyrelsen betonar, att en höjning av förvaltningsbidraget till de erkända arbetslöshetskassorna vore motiverad av omtanke om kassornas finansiella ställning och nödigt hänsynstagande till de försäkrades ekonomiska bärkraft. Då förvaltningskostnaderna till viss del vore betingade av statsmakternas intresse av en god kontroll inom arbetslöshetskassorna, torde det vara motiverat, att det allmänna betalade en avsevärd del av kostnaderna och icke läte dessa i större mån drabba de understundom mycket litet bärkraftiga medlemmarna. Så länge kassorna hade ett ringa medlemsantal, bleve förvaltningskostnaderna per medlem räknat förhållandevis höga, vilket självfallet förde med sig höga försäkringsavgifter. Dessa medverkade i sin mån till att rekryteringen i vissa kassor försvårades. Kassornas finansiella stabilitet äventyrades därför dels genom för lågt medlemsantal, dels ock genom att de höga förvaltningskostnaderna försvårade nödvändig fondbildning.

I fråga om de principer, som borde läggas till grund för förvaltningsbidragets fastställande, anser socialstyrelsen, att en differentiering av bidraget efter arbetslöshetskassornas medlemsantal vore av behovet påkallad. Erfarenheterna hade nämligen givit vid handen, att de små kassorna hade betydligt högre förvaltningskostnader än de större. Vid utformandet av förslag till lämpligt avvägt statsbidrag till de erkända arbetslöshetskassorna borde vidare enligt styrelsens mening hänsyn tagas därtill, att statsbidraget ej borde uppgå till sådan andel av de verkliga kostnaderna, att kassans ledning och medlemmar icke i tillräcklig grad komme att känna det egna intresset av sparsamhet med kassans medel. Styrelsen hölle därför före, att kassornas medlemmar efter en höjning av statsbidraget borde genom egna avgifter bära lägst ungefär en tredjedel av förvaltningskostnaderna.

Med utgångspunkt från de konstaterade löpande förvaltningskostnaderna och de nu angivna normerna föreslår socialstyrelsen, att den del av det årliga förvaltningsbidraget, som utginge i förhållande till antalet årsmedlemmar, lämpligen benämmt medlemsbidrag, skulle bestämmas så, att till varje kassa skulle utbetalas

fyra kronor per årsmedlem för det antal årsmedlemmar, som icke översköte 3,000,

tre kronor per årsmedlem för det antal årsmedlemmar, som översköte 3,000 men icke 25,000, samt

två kronor per årsmedlem för det antal årsmedlemmar, som översköte 25,000.

Beträffande kostnaderna för statsverket genom den föreslagna förhöjningen av förvaltningsbidraget yttrar styrelsen:

Det torde böra påpekas, att de föreslagna reglerna vid en fullt utbyggd arbetslöshetsförsäkring giva ett genomsnittligt statsbidrag till förvaltningen av omkring 3 kronor per årsmedlem. Då en fullt utbyggd försäkring beräknats komma att omfatta 700,000 medlemmar, skulle statens bidrag till förvaltningskostnaderna alltså vid full omfattning av försäkringen bliva omkring 0.7 miljoner högre per år än med nuvarande bidragsregler. De erkända arbetslöshetskassorna torde vid början av nästa budgetår omfatta omkring 140,000 medlemmar, och det torde troligen dröja avsevärd tid, innan kassorna komma upp till den beräknade maximala omfattningen av 700,000 medlemmar. Härigenom blir under de närmaste åren kostnadsökningen på grund av de föreslagna reglerna för förvaltningsbidragets beräknande relativt obetydlig. För budgetåret 1937/1938 kan densamma beräknas till omkring 150,000 kronor. Någon förhöjning av det för nästkommande budgetår beräknade anslaget till arbetslöshetsförsäkringen lärer emellertid icke behöva vidtagas, enär ett par arbetslöshetskassor, med vilkas tillblivelse socialstyrelsen vid anslagsberäkningarna hade anledning att räkna, enligt vad som senare visat sig, icke torde komma till stånd inom den närmaste framtiden.

Vid sammanträde med *sociala rådets sektion för den statsunderstödda arbetslöshetsförsäkringen* hava de ledamöter av rådet, som representera de erkända arbetslöshetskassorna, tillstyrkt, att förvaltningsbidraget skulle graderas med hänsyn till kassornas medlemsantal. Dessa ledamöter hava vidare förordat en större höjning av förvaltningsbidraget än den av socialstyrelsen ifrågasatta.

I yttrandena har *statskontoret* ifrågasatt, om tillräckliga skäl föreläge för en så betydande ökning av förvaltningsbidraget till erkända arbetslöshetskassor, som socialstyrelsen tänkt sig.

Svenska arbetsgivareföreningens yttrande innehåller ett sammanfattande uttalande om förslagen till ändring av grunderna för daghjälpbidragets och förvaltningsbidragets bestämmande. För detta uttalande har jag tidigare redogjort.

Kostnadsberäkningar.

För att giva ett begrepp om vad ändringen av grunderna för daghjälpbidraget, ökningen av den längsta understöd tiden samt höjningen av förvaltningsbidraget innebära i utgiftsökning för staten har socialstyrelsen gjort en på vissa antaganden grundad överslagsberäkning. Beräkningen bygger på arbetslöshetsförhållandena under åren 1927—1936.

Socialstyrelsen yttrar härom:

De antaganden, som lagts till grund för beräkningen och som äro utslagsgivande för resultatet av densamma, äro följande:

1) Det har antagits, att till den statsunderstödda arbetslöshetsförsäkringen hava under hela tioårsperioden 1927—1936 varit anslutna dels de kassor, som under år 1936 varit i verksamhet, och dels de kassor, vilkas konstituering beslutats av vederbörligt fackförbund. I enlighet härmed skulle 143,000 personer hava varit medlemmar i sammanlagt 11 erkända arbetslöshetskassor.

2) Det har antagits, att för samtliga kassor antalet understödda dagar i genomsnitt per medlem för varje år motsvarat medeltalet av antalet under-

stödsdagar under året för sko- och läderarbetare samt träindustriarbetare, varvid sagda antal understödsdagar för år, som ej direkt undersökts, uträknats med ledning av den från fackförbunden rapporterade arbetslöshetsprocenten.

3) Det har slutligen antagits, att alla medlemmarna tillhört klass med tre kronors daghjälp.

Ändringen av grunderna för daghjälsbidraget.

De gjorda antagandena hava givit till resultat i nedanstående sammanställning angivna belopp för det statliga daghjälsbidraget för nedannämnda år enligt dels de föreslagna ändrade grunderna och dels nu gällande grunder för det statliga daghjälsbidragets beräkning.

Å r	Genomsnittligt antal understödsdagare per år och medlem	Daghjälsbidraget enligt	
		föreslagna grunder kronor	gällande grunder kronor
1927.....	8.2	1,260,000	1,260,000
1928.....	8.9	1,454,000	1,454,000
1929.....	10.1	1,802,000	1,802,000
1930.....	7.7	1,123,000	1,123,000
1931.....	12.1	2,414,000	2,414,000
1932.....	23.1	6,085,000	5,531,000
1933.....	21.6	5,690,000	5,531,000
1934.....	18.8	4,718,000	4,718,000
1935.....	14.4	3,169,000	3,169,000
1936.....	11.0	2,072,000	2,072,000
Summa för 10-årsperioden:		29,787,000	29,074,000

Det statliga daghjälsbidraget har befunnits utgöra i genomsnitt per medlem och år 20.83 kronor enligt de föreslagna ändrade grunderna och 20.33 kronor enligt nu gällande grunder. Ökningen uppgår sålunda i genomsnitt till 0.50 kronor per medlem och år.

Under de gjorda förutsättningarna skulle sålunda det statliga daghjälsbidraget i genomsnitt per år hava uppgått

enligt de föreslagna ändrade grunderna till	kronor	2,980,000
enligt nu gällande grunder till	»	2,910,000
vadan ökningen per år alltså utgör	kronor	70,000,

eller 2.4 % av daghjälsbidraget enligt nu gällande grunder. Antages fortfarande, att den statsunderstödda arbetslöshetsförsäkringen vid full anslutning kommer att omfatta 700,000 medlemmar, skulle, enligt vad ovan anförts, det statliga daghjälsbidraget utgöra (i genomsnitt per år)

enligt de föreslagna ändrade grunderna	kronor	14,580,000
enligt nu gällande grunder	»	14,230,000
vadan alltså ökningen utgör	kronor	350,000

Merkostnad till följd av utökning av den längsta understöd tiden.

Med ledning av erfarenheten inom vissa av de erkända arbetslöshetskassor, som äro i verksamhet, har den ökning av daghjälsbidraget, som kan förledas av den föreslagna nya bestämmelsen angående längsta möjliga understöd tid, kunnat uppskattas till två procent av daghjälsbidragets sammanlagda belopp.

Då arbetslöshetsförsäkringen omfattar sammanlagt 143,000 medlemmar, uppgår ifrågavarande ökning till 60,000 kronor, och vid full anslutning, d. v. s. 700,000 medlemmar, till 290,000 kronor, allt i genomsnitt per år räknat.

Ökningen av förvaltningsbidraget.

Enligt de föreslagna grunderna för förvaltningsbidraget skulle för 25,000 av ovan nämnda 143,000 kassamedlemmar per år hava utgått ett förvaltningsbidrag (medlemsbidrag) av fyra kronor per medlem, för 103,000 medlemmar tre kronor per medlem och för 15,000 medlemmar två kronor per medlem. Det sammanlagda förvaltningsbidraget skulle sålunda hava uppgått till 439,000 kronor per år. Samma statsbidrag beräknat efter nu gällande grunder skulle hava belöpt sig till 286,000 kronor, vadan alltså ökningen skulle hava utgjort 153,000 kronor per år, motsvarande 53.5 % av det statliga förvaltningsbidraget enligt nu gällande grunder.

Beräknas vid full anslutning den statsunderstödda arbetslöshetsförsäkringen komma att omfatta 700,000 medlemmar, torde ökningen av det statliga förvaltningsbidraget enligt de föreslagna ändrade grunderna kunna uppskattas till 50 % eller i genomsnitt en krona per medlem. Totalökningen belöper sig sålunda till i runt tal 700,000 kronor per år.

De totala genomsnittliga årliga statsbidragskostnaderna, beräknade på grundval av nyss angivna resultat, framgå av följande utav socialstyrelsen upprättade sammanställning.

	Totalt statsbidrag till förvaltning och daghjälp		
	enligt de föreslagna ändrade grunderna kronor	enligt nu gällande grunder kronor	ökning kronor
då den statsunderstödda arbetslöshetsförsäkringen har nuvarande omfattning (143,000 medl.)	3,479,000	3,196,000	283,000
därest full anslutning till den statsunderstödda arbetslöshetsförsäkringen kommer till stånd (700,000 medl.)	16,970,000	15,630,000	1,340,000

Socialstyrelsen anför härom:

Den beräknade totala kostnadsökningen uppgår sålunda vid nuvarande omfattning till 8.9 % och vid full omfattning till 8.6 %.

Det kan anmärkas, att den totala kostnaden för statsverket vid genomförande av det i propositionen nr 38/1934 framlagda förslaget beräknats till 17.06 miljoner kronor. De jämkningar i förslaget, som vidtogos av 1934 års riksdag, medförde emellertid en sänkning av statens beräknade kostnader till 15.7 miljoner kronor per år.

Departementschefen.

De ändringsförslag beträffande lagstiftningen om arbetslöshetsförsäkringen, för vilka jag nu redogjort, hava till gemensamt syfte att stärka de erkända arbetslöshetskassornas ekonomi och öppna möjlighet för dem att under krisförhållanden på ett mera effektivt sätt understödja sina medlemmar. Jag finner icke anledning till erinran mot de av socialstyrelsen utarbetade

förslagen. Dessa hava också i stort sett lämnats utan anmärkning av de hörda myndigheterna och organisationerna.

Jag vill särskilt framhålla, att det måste sägas vara ett betydande allmänt intresse, att de erkända arbetslöshetskassorna bliva satta i stånd att effektivt understödja sina medlemmar under en lågkonjunktur. Lyckligast skulle uppenbarligen vara, om en begränsning av de stadgeenliga förmånerna ej skulle behöva vidtagas av någon kassa ens vid mycket stora påfrestningar. Den föreslagna förstärkningen av kassornas fondbildning och ökningen av det antal understödda dagar, för vilka statsbidrag skall utgå, komma otvivelaktigt att verka i denna riktning. Möjligheterna att verkställa tillförlitliga beräkningar i detta avseende äro givetvis numera betydligt större, sedan lagstiftningen varit i tillämpning under några år, än vid förarbetena till lagstiftningen. Det må betonas, att en klar avgränsning av statens åtaganden kommer att kvarstå även efter ett genomförande av de förordade grunderna för daghjälsbidragets beräkande. Detta måste även sägas vara önskvärt, och jag har därför icke ansett mig kunna tillstyrka bifall till svenska målareförbundets förslag om att maximeringen av daghjälsbidraget skulle borttagas. Den förhållandevis ringa förhöjning av statens bidrag, som blir en följd av ändringen i grunderna för daghjälsbidragets beräkande, bör, såsom socialstyrelsen framhållit, ses mot bakgrunden av att kassornas medlemmar själva skola helt bekosta den ifrågasatta ökningen av fonderna. Det bör vidare uppmärksammas, att erfarenheterna från lagstiftningens tillämpning givit vid handen, att försäkringens effektivitet tidigare något överskattats. I själva verket rymmas därför de av ändringsförslagen föranledda ökade kostnaderna för staten till väsentlig del inom den redan av statsmakterna godtagna ramen.

Med anledning av vad försäkringsinspektionen anfört angående försäkringsfondens storlek för de minsta kassorna, vill jag hänvisa till socialstyrelsens uttalande härom. Styrelsen har vid de företagna undersökningarna funnit, att de nu gällande kraven på fondbildning för dessa kassors vidkommande måste anses tillfredsställande, utom i vad avser det antal år, på vilka beräkningarna skola grundas. Vid sådant förhållande finner jag ej skäl att nu förorda någon ändring härutinnan utöver vad som innefattas i socialstyrelsens förslag.

Vid bifall till förslagen om skärpning av bestämmelserna om kassornas fondbildning och om ökning av det antal understödda dagar, för vilka statsbidrag skall utgå, skapas, såsom socialstyrelsen framhållit, erforderlig försäkringsfinansiell grund för en utsträckning av understödstiden. Att främja en sådan utveckling ligger uppenbarligen i det allmännas intresse. Ett accepterande av socialstyrelsens förslag på denna punkt innebär även ett betydelsefullt steg mot uppnåendet av överensstämmelse med internationella arbetsorganisationens konvention på detta område. Därest kassorna mer allmänt skulle komma att utnyttja möjligheten att utöka understödstiden, komme detta säkerligen att i hög grad underlätta för staten och kommunerna att under en krisperiod bispringa de arbetslösa. Jag vill nämligen

erinna om att den genom arbetslöshetsförsäkringen lämnade hjälpen till en betydande del bekostas av de försäkrade själva. Statens arbetslöshetskommission har även i sitt yttrande anfört, att det syntes påtagligt, att en minskning i anspråken på hjälp genom kommissionen skulle hava inträtt, om samtliga de under den senaste krisen hos de kommunala hjälpporganen anmälda organiserade arbetarna tillhört erkänd arbetslöshetskassa. Till kommissionens beräkning av detta antal vill jag emellertid anföra, att organisationsprocenten hos de anmälda hjälpsökande under krisens höjdpunkt med all säkerhet legat väsentligt högre än vad fallet visat sig vara vid undersökningarna den 31 juli 1935 och den 31 juli 1936. Att under en stark lågkonjunktur helt undvika kontantunderstöd vid sidan av arbetslöshetsförsäkringen lärer väl ej vara möjligt ens vid en stor anslutning till försäkringen och ett allmänt anlitande från kassornas sida av möjligheten att utgiva understöd 156 dagar under 12 på varandra följande månader. Det måste dock anses välbetänkt att vidga möjligheterna härtill. Att ett bifall till förslaget om utökning av den längsta understödstiden skulle, såsom svenska arbetsgivareföreningen befarat, innebära en risk för inkoppling i försäkringen av understödssynpunkter, kan jag ej inse. Jag vill härvidlag hänvisa till vad socialstyrelsen anfört om att styrelsen i egenskap av tillsynsmyndighet för kassorna komme att medgiva intagandet i kassas stadgar av en föreskrift om 156 dagars understöd tid allenast vid en betryggande fondbildning och en sådan avvägning av avgifterna, att de kunde förutsättas väl täcka de utfästa förmånerna. Gentemot arbetsgivareföreningens uttalande vill jag vidare peka på det förhållandet, att statens åtaganden i förhållande till kassorna fortfarande komma att vara klart avgränsade.

I likhet med socialstyrelsen anser jag att, då den längsta understödstiden bestämmes till 156 dagar, något behov icke längre kan sägas föreligga av en bestämmelse om möjlighet att vid en förlängning av karenstiden, utöver föreskrivet minimum om sex dagar, ytterligare förlänga understödstiden. Det nu i försäkringsförordningen intagna stadgandet härom bör alltså utgå.

Vad slutligen beträffar förslaget om höjning av statens förvaltningsbidrag till de erkända arbetslöshetskassorna, är det tydligt, att storleken av kassornas administrationskostnader underskattades under förarbetena till lagstiftningen. Det måste vid sådant förhållande vara skäligt, att staten nu ökar sitt bidrag. Vid ett genomsnittligt statsbidrag av tre kronor per medlem och år uppnås även överensstämmelse med förvaltningsbidragen till de erkända sjukkassorna. Även efter en förhöjning i enlighet med socialstyrelsens förslag av statens förvaltningsbidrag till arbetslöshetskassorna komma de försäkrade att själva få bära en betydande del av kostnaderna för administrationen. Jag anser mig emellertid icke kunna förorda en ökning av bidraget utöver vad socialstyrelsen föreslagit, såsom påyrkats av arbetslöshetskassornas representanter i sociala rådet. Socialstyrelsens förslag om en differentiering av förvaltningsbidraget med hänsyn till kassornas storlek anser jag vara väl motiverat.

På sätt socialstyrelsen uttalat skulle någon förhöjning av det för budgetåret 1937/1938 beräknade anslaget till bidrag till erkända arbetslöshetskassor icke erfordras vid bifall till de nu förordade förslagen.

Svenska arbetsgivareföreningen har uttalat en förmodan, att de av socialstyrelsen framlagda ändringsförslagen i vissa delar skulle hava förestavats av en önskan att stimulera till ökad anslutning till arbetslöshetsförsäkringen. Detta synes mig emellertid knappast troligt. Även före framläggandet av socialstyrelsens förslag hade flera av de största fackliga organisationerna vidtagit förberedelser för bildande av erkända arbetslöshetskassor inom respektive yrkesområden. Om genomförandet av i övrigt sakligt motiverade förslag skulle främja den fortsatta anslutningen till försäkringen, kan detta emellertid endast vara en fördel.

Övriga av socialstyrelsen framlagda ändringsförslag.

Avgiftsbetalningens tidsbestämda villkor vid säsonginskränkningsar.

Jämlikt 21 § 1 mom. första stycket i förordningen om erkända arbetslöshetskassor, sådant detta lagrum lyder enligt förordning den 22 maj 1936, må erkänd arbetslöshetskassa utgiva understöd till medlem endast därest han till kassan erlagt avgifter, motsvarande minst 52 veckoavgifter, och under villkor tillika att avgifter, motsvarande minst 26 veckoavgifter, erlagts för tid under de närmast före arbetslöshetens inträdande förflutna tolv månaderna. Medlem skall alltså uppfylla två villkor för att rätt till understöd skall föreligga. Det första villkoret uppfyller han, därest han erlagt sammanlagt minst 52 veckoavgifter, varvid något avseende icke fästes vid den tidrymd, inom vilken avgifterna erlagts. Det andra villkoret däremot är knutet till en dylik tidrymd. Medlemmen måste nämligen under de närmast före arbetslöshetens inträdande förflutna tolv månaderna hava erlagt minst 26 veckoavgifter. Sistnämnda villkor benämnes av socialstyrelsen det tidsbestämda avgiftsvillkoret. Jämlikt 21 § 5 mom. må vid prövningen av avgiftsvillkoret medlem tillgodoräknas allenast avgift, som erlagts för tid, då han för annans räkning mot avlöning använts till arbete, som utförts annorstädes än i medlemmens hem.

Det må erinras om att det i propositionen nr 38/1934 för riksdagen framlagda förslaget om arbetslöshetsförsäkring som villkor för understödsrätt upptog, att medlemmar av erkänd arbetslöshetskassa, vilka någon gång uppburit understöd från kassan, skulle hava erlagt minst 20 veckoavgifter under de närmast före arbetslöshetens början förflutna tolv månaderna. Riksdagen godkände emellertid icke detta förslag utan skärpte kravet på antalet erlagda avgifter från 20 till 26.

Socialstyrelsen meddelar, att det vid överläggningar om bildandet av erkända arbetslöshetskassor från organisationer, vilkas medlemmar i större omfattning vore berörda av säsongarbetslöshet, med styrka framhållits, att

det tidsbestämda avgiftsvillkoret gjorde den statsunderstödda arbetslöshetsförsäkringen värdelös för ett stort antal av medlemmarna. Styrelsen hade med anledning härav upptagit till utredning frågan om det tidsbestämda avgiftsvillkorets utformning i arbetslöshetskassa inom yrken, där arbetarna vore underkastade mera utpräglad säsongarbetslöshet. Vid denna utredning hade styrelsen funnit, att en ändring av detta villkor låte sig göra, utan att de nu gällande grundläggande villkoren för arbetslöshetsförsäkringen behövde rubbas. Styrelsen hade icke ansett skäl föreligga att till närmare behandling i detta sammanhang upptaga frågan om en ändring av det tidsbestämda avgiftsvillkoret för andra försäkrade än sådana, som vore underkastade säsonginskränkningar. Innan en sådan ändring av försäkringsvillkoren vidtoges, erfordrades nämligen enligt styrelsens uppfattning mera ingående erfarenhet om nämnda villkors verkningar, än som kunnat erhållas under den förhållandevis korta tid med ensartad konjunkturutveckling, som förflutit från försäkringslagstiftningens ikraftträdande.

Inskränkningarna i understödsrätten för arbetare inom säsongfacken grundas sig på föreskrifter i 22 § fjärde stycket. Enligt detta lagrum äger tillsynsmyndigheten, då understödsförening innesluter medlemmar, tillhörande yrke, inom vilket arbetslöshet årligen regelbundet förekommer, föreskriva, att daghjälp ej må utgå förrän efter viss längre karenstid än den normala om sex dagar eller att för viss bestämd tid av året daghjälp över huvud icke må utgå eller att den längsta medgivna understöd tiden under loppet av 52 på varandra följande veckor skall uppdelas i två perioder, därvid den ena skall omfatta tid, under vilken arbetslöshet regelbundet förekommer. Dessa inskränkningar avse att förhindra, att daghjälp utgives under tid, då en avsevärd del av medlemmarna som regel äro arbetslösa.

Socialstyrelsen föreslår, att möjlighet skall öppnas till en modifikation av det tidsbestämda avgiftsvillkoret i kassor, för vilka säsongbetonade inskränkningar i understödsrätten föreskrivits. Förslaget innebär, att tillsynsmyndigheten för sådana kassor skall berättigas medgiva, att för rätt till understöd krävet på antalet erlagda veckoavgifter under de närmast före arbetslöshetens början senast förflutna tolv månaderna sättes till lägre än 26, dock lägst 20. Följande direktiv för tillsynsmyndighetens prövning föreslås skola gälla:

- 1) Modifierat avgiftsantal bör få förekomma endast för arbetslöshetskassa eller för klass inom kassa, för vilken föreskrivits minst en månads årlig inskränkning i understöd tiden eller annan inskränkning av motsvarande omfattning i fråga om dess inverkan på försäkringens effektivitet.
- 2) Det modifierade avgiftsantalet bör bestämmas efter statistiska och försäkringstekniska undersökningar, så att modifikationen tar hänsyn till
 - a) omfattningen av inskränkningen i understöd tiden;
 - b) nedbringandet av antalet personer, som falla för avgiftsstrecket, till en proportion, som i möjligaste mån överensstämmer med den som förefinnes för icke säsongbetonade fack;

- c) vid behov erforderligt nedbringande av försäkringens effektivitet;
 - d) att det för understödsrätt erforderliga antalet veckoavgifter, erlagda under de senaste tolv månaderna, icke får underskrida 20.
- 3) Modifierat avgiftsantal bör få förekomma endast om det minsta veckoantalet timmar, under vilka arbete för annans räkning mot ersättning måste hava utförts för rätt att erlagga avgift, som må tillgodoräknas medlem vid beräkning av understödsrätt, sättes till minst 24 timmar per vecka.

Till stöd för sitt förslag anför socialstyrelsen bland annat:

Det tidsbestämda avgiftsvillkoret kan sägas utgöra ett kriterium på förefintligheten av ett försäkringsobjekt. Sagda villkors uppfyllande ger nämligen ett belägg för att arbetslöshetskassemedlemmen äger något som kan vara värt att försäkra. Har han icke arbete i en viss utsträckning, kan han ej sägas vara i besittning av den tillgång, som vid en arbetslöshetsförsäkring av här ifrågavarande slag är föremål för försäkring.

Det tidsbestämda avgiftsvillkoret utgör emellertid dessutom en av säkerhetsventilerna mot en överbelastning av arbetslöshetskassans ekonomiska kapacitet. Efter en tid av goda konjunkurer med god arbetstillgång och liten arbetslöshet har man som regel kunnat samla goda ekonomiska reserver i kassans försäkringsfond, vilka tillåta ett tämligen omfattande understödsgivande under den första tiden av en inbrytande lågkonjunktur. För den händelse arbetslösheten fortsätter, när man emellertid snart en punkt, då de finansiella resurserna taga slut. På grund av den dåliga arbetstillgången minskas emellertid samtidigt antalet medlemmar, som uppfylla avgiftsbetalningens tidsbestämda villkor. Härigenom minskas anspråken på arbetslöshetskassans finansiella förmåga, och en automatisk minskning av påfrestningen å dess ekonomi kommer sålunda i viss utsträckning till stånd.

Vid utformandet av lagstiftningen om arbetslöshetsförsäkringen har man ej gjort någon skillnad mellan olika yrkeskategorier i fråga om konstruktionen av det tidsbestämda avgiftsvillkoret. Detta villkor är emellertid likvärdigt för de olika kategorierna endast i fråga om formen; beträffande själva saken föreligger icke någon likvärdighet. Detta beror av två omständigheter.

Den första av dessa hänför sig till skillnaden i den tid, under vilken arbetare inom olika yrken varje år normalt hava arbete. Det förhåller sig exempelvis så, att 18 veckors arbete för en tegelbruksarbetare i mellersta Sverige utgör en större andel av hans normala årliga arbetstidskvantitet än 26 veckors arbete för en textilarbetare. Nu är det visserligen sant, att en tegelbruksarbetare kan hava arbete inom andra yrkesområden under den tid av året, då tegelbruksdriften vilar. Detta torde emellertid vara fallet endast för en del av tegelbruksarbetarkåren. För många säsongarbetare torde nämligen arbetstillfällen utanför säsongfacket vara ganska sällsynta.

Den andra omständigheten har avseende å det sätt, på vilket ovan omnämnda villkor för avgifts tillgodoräkning i praktiken blivit utformat. För att avgift skall tillgodoräknas en person kräves nämligen icke, att han för annans räkning mot avlöning arbetat samtliga vardagar i veckan. På grund av ett uttalande i propositionen nr 209/1933 har socialstyrelsen till och med ansett sig böra medgiva, att i kassas stadgar intages en bestämmelse, att veckoavgift må tillgodoräknas medlem för vecka, under vilken han ej arbetat längre tid än en dag, d. v. s. minst åtta timmar. Vid bestämmandet av det antal timmar, under vilka arbete minst skall hava utförts för annans räkning under en vecka, för att godkänd avgiftsbetalning skall anses hava ägt

rum, förefinnes sålunda en så stor rörelsefrihet, att arbetskvantitetens, d. v. s. försäkringsobjektets, minimiomfattning redan på grund härav kan bli av väsentligt olika storleksordning för olika yrkeskategorier, beroende på hur denna bestämmelse utformats i stadgarna för kassan. En tegelbruksarbetare, som arbetar varje dag under 20 veckor men är säsongarbetslös under årets återstående 32 veckor, har i själva verket en längre effektiv årlig arbetstid (d. v. s. ett mera omfattande försäkringsobjekt) än en bageriarbetare, som arbetar under 45 veckor endast en dag i veckan. På grund av det tidsbestämda avgiftsvillkoret skulle tegelbruksarbetaren icke hava rätt till arbetslöshetsunderstöd, medan bageriarbetaren enligt de stadgar, som gälla för livsmedelsarbetarnas erkända arbetslöshetskassa, skulle äga rätt till dylikt understöd. Den nuvarande ordningen medför sålunda, att en bageriarbetare, som har ett mindre omfattande försäkringsobjekt, anses försäkringsduglig, medan en tegelbruksarbetare, som i själva verket har ett större försäkringsobjekt, icke anses vara det.

Den nu gällande tidsbestämde avgiftsregeln leder i själva verket till ett tämligen lätt uppfyllt försäkringsobjektkriterium för de yrkeskategorier, som hava ingen eller ringa säsongarbetslöshet. Av dessa kategorier torde nämligen under någorlunda normala år endast två à tre procent av helårsmedlemmarna falla för avgiftsstrecket. Avgiftsvillkoret har däremot för yrkeskategorier med utpräglad säsongarbetslöshet visat sig vara så strängt, att det även under år av tämligen god sysselsättning kan uppfyllas endast av en del av dessa arbetare.

För att vinna belysning av denna sak och av här i frågavarande problem i dess helhet har styrelsen på grundval av material, som ställts till förfogande av svenska bleck- och plåtslagareförbundet, svenska grov- och fabriksarbetareförbundet samt svenska målareförbundet, verkställt en omfattande utredning rörande dessa förhållanden.

Från undersökningen har material hämtats till nedanstående tablå över procentuella antalet medlemmar, som på grund av det tidsbestämde avgiftsstrecket skulle hava varit uteslutna från understödsrätt vid i tablåen angivna års utgång, därest erkänd arbetslöshetskassa på grundval av nu gällande lagstiftning hade varit i funktion.

Procentuellt antal helårsmedlemmar, vilka under nedanstående kalenderår icke erlagt 26 veckoavgifter.

(Undersökning har ej verkställts för år, som utmärkts med streck)

	1930	1931	1932	1933	1934
Svenska bleck- och plåtslagareförbundet	—	5.0	20.9	38.8	20.9
Svenska grov- och fabriksarbetareförbundet:					
Byggnadsindustriarbetare.....	—	38.7	60.9	—	49.4
Byggnadsämnesindustriarbetare	—	38.1	53.2	—	34.4
Svenska målareförbundet.....	13.6	16.2	—	—	27.6

Av tabellen framgår, att en avsevärd del av medlemmarna i en erkänd arbetslöshetskassa för ifrågavarande säsongfack skulle även under i arbetslöshets hänseende så medelgoda år som 1931 och 1934 hava fallit för det tidsbestämde avgiftsstrecket.

Nu uppställer sig frågan, huruvida icke detta förhållande ur samhällliga och allmänsociala synpunkter i allt fall är det riktiga. Så torde emellertid knappast vara förhållandet. Visserligen är det sant, att arbetarna i många av de säsongbetonade yrkesområdena åtnjuta höga avlöningsförmåner på grund

av att hänsyn tagits till säsongarbetslösheten. Ifrågavarande löneförhöjning torde dock som regel endast kompensera arbetslösheten under den kallare delen av året eller under den s. k. dödsäsongen och ej alls eller endast i ringa utsträckning tillfällig arbetslöshet under den normala arbetssäsongen. En i ett säsongfack arbetande person, som mister sitt arbete för en mera avsevärd tid under den del av året, då han och hans kolleger annars bruka stå i arbete, gör obestriddligen en förlust, mot vilken han med statens hjälp bör kunna försäkra sig, likaväl som en arbetare i ett icke säsongberört fack.

Anser man överhuvud taget arbetarnas deltagande i en statsunderstödd arbetslöshetsförsäkring såsom önskvärt ur samhälleliga och allmänsociala synpunkter, måste det också anses önskvärt, att en säsongarbetare deltagar för sin icke säsongbetonade arbetslöshet, d. v. s. för sin konjunktur- och omsättningsarbetslöshet. Det nuvarande avgiftsvillkoret förhindrar emellertid detta. För att komma därhän och för att giva kriteriet å försäkringsobjektet ett sakligt innehåll, som är någorlunda likvärdigt för olika yrkeskategorier, torde det vara nödvändigt, att lagstiftningen giver rum för ett åtminstone i så måtto differentierat tidsbestämt avgiftsvillkor, att ett i förhållande till det eljest gällande avgiftsvillkoret modifierat veckoantal medgives för de arbetslöshetskassor, för vilka man föreskriver säsonginskränkningar i understödsutgivan-

det. Av ovanstående redogörelse torde framgå, att säsongarbetare vid nuvarande utformning av det tidsbestämda avgiftsvillkoret i alltför stor utsträckning äro uteslutna från möjligheten att erhålla understöd från en erkänd arbetslöshetskassa. I själva verket har erkännande ännu icke lämnats till någon av säsongarbetare bildad kassa. För att möjliggöra för dessa arbetare att bli försäkrade torde det vara nödvändigt att för dem minska antalet av de veckoavgifter, som skola vara erlagda under de närmast före arbetslöshetens inträdande förflutna tolv månaderna. Inskränker man ändringen av det tidsbestämda avgiftsvillkoret till sådana yrken, för vilka säsonginskränkning måste föreskrivas, kan det icke med fog göras gällande, att man rubbar på den huvudprincip, som ligger till grund för det tidsbestämda avgiftsvillkoret. Då det icke kan vara lämpligt att i förordningen om erkända arbetslöshetskassor inskriva bestämmelser om det antal veckoavgifter, som man i varje säsongyrke bör låta ingå i det tidsbestämda avgiftsvillkoret, torde det böra uppdragas åt tillsynsmyndigheten att bestämma detta antal.

Självfallet är, att det avgiftsantal, som fastställes för en av säsongarbetare bildad kassa, ej skall få variera under olika år med skiftande arbetslöshet. Om en sådan variation medgäves, skulle man nämligen hava gått ifrån de principiella riktlinjer, som måste gälla för ett försäkringssystem.

För den av socialstyrelsen berörda utredningen av det tidsbestämda avgiftsvillkorets inverkan på understödsrätten har en ingående redogörelse lämnats i en vid styrelsens skrivelse såsom bilaga fogad promemoria. Beträffande innehållet i densamma får jag hänvisa till handlingarna i ärendet.

Socialstyrelsen framhåller vidare i sin skrivelse, att man vid anordnandet av arbetslöshetsförsäkringen för en viss grupp kunde göra sådana föranstaltningar, att försäkringens verkningsgrad ungefärligen bleve den man önskade. Ifrågavarande verkningsgrad vore beroende av det tidsbestämda avgiftsvillkorets utformning i avseende å antalet godkända veckoavgifter. Sattes detta antal högt, nådde man som regel en mindre verkningsgrad än då man satte veckoavgiftsantalet lågt. Minskade man det föreskrivna veckoavgiftsantalet, nådde man en ökning av försäkringens effektivitet, såvida man icke samti-

digt vidtoge åtgärder, som minskade denna. Effekten vore beroende av — utom avgiftsbetalningens båda villkor — karensvillkorets utformning och den längsta understödstitens utmätande. Därest man föreskrev inskränkningar i understödstiten med hänsyn till säsongarbetslöshet, vore försäkringens verkningsgrad i stor utsträckning beroende jämväl av dessa inskränkningars omfattning och utformning. Man kunde alltså, om man genom införande i det tidsbestämda avgiftsvillkoret av ett annat avgiftsantal än det vanliga skulle öka försäkringens verkningsgrad, neutralisera denna risk genom en i motsatt riktning verkande förändring hos karensvillkoret, längsta understödstiten eller säsonginskränkningarna. I själva verket ägde man frihet att vidtaga en dylik förändring hos en, två eller alla av dessa faktorer, om behov av ett dylikt förfarande gjorde sig gällande.

I detta sammanhang meddelar socialstyrelsen, att styrelsen vid företagna försäkringstekniska beräkningar för säsongbetonade fack låtit sig angeläget vara att anordna säsonginskränkningarna så, att försäkringens effektivitet icke skulle bli större än vad som kunnat anses vara normalt.

Socialstyrelsen sammanfattar de resultat, den verkställda undersökningen givit, sålunda, att tillsynsmyndigheten med nuvarande lagstiftning hade medel i sin hand att så planera arbetslöshetsförsäkringen inom säsongfacken, att ett obehörigt gynnande av dessa icke behövde ske vid en nedsättning av veckoavgiftsantalet i det tidsbestämda avgiftsvillkoret under det nu föreskrivna. Möjlighet föreläge alltså att undvika, att oskäligt högt statsbidrag utginge till kassor inom säsongfack. Vad som vunnes genom den föreslagna ändringen av det tidsbestämda avgiftsvillkoret vore, att en utjämning åstadkommes mellan de försäkrade i så måtto, att en viss sammanlagd understödssumma komme att fördelas på ett större antal medlemmar än som eljest varit fallet. Vad socialstyrelsen föresloge i fråga om utökningen av den längsta möjliga understödstiten komme att sakna betydelse för kassor inom säsongfack.

I fråga om den kostnadsökning för staten, som skulle kunna bli en följd av förevarande ändringsförslag, erinrar socialstyrelsen:

Det torde böra framhållas, att den föreslagna ändringen av avgiftsvillkoret kan komma att öka utgifterna för statsbidrag till arbetslöshetsförsäkringen, oaktat avsikten är att genom lämpliga restriktioner i fråga om rätten till understöd under dödsäsongen hålla försäkringens effektivitet vid ungefär samma nivå som i kassor utan säsongtyp. På grund av den ifrågasatta ändringen skulle nämligen en del arbetargrupper, som eljest på grund av avgiftsvillkorets nuvarande konstruktion ej kunna reflektera på den statsunderstödda arbetslöshetsförsäkringen, komma att bilda erkända arbetslöshetskassor, varigenom statsverket skulle förorsakas utgifter för statsbidrag åt dessa. Denna utgiftsökning torde emellertid — med viss reservation — ligga inom ramen för de kostnader, som statsmakterna förklarade sig villiga att påtaga sig, då försäkringen antogs. Den ovan antydda reservationen gäller den detaljen, att garantier givetvis måste skapas för att icke de säsongbetonade facken genom ändringen erhålla en förmånligare arbetslöshetsförsäkring än andra fack, vilket eljest lätt kan inträffa. Dylika garantier kunna emellertid, såsom framgår av det ovanstående, åvägbringas.

Slutligen bör i detta sammanhang framhållas, att det torde ligga i det allmännas intresse att skapa sådana villkor inom försäkringen, att alla, som

behöva försäkringsskydd för kris-, omsättnings- och rationaliseringsarbetslöshet, komma att omfattas av försäkringen. Visserligen ökas därmed utgifterna för statsbidraget till arbetslöshetsförsäkringen, men motsvarande besparingar torde — åtminstone i viss utsträckning — uppstå på kostnaderna för fattigvården och den allmänna understödsverksamheten.

Den föreslagna modifikationen av det tidsbestämda avgiftsvillkoret har tillstyrkts av *sociala rådets sektion för den statsunderstödda arbetslöshetsförsäkringen*. Till stöd härför uttalades, att ändringen torde kunna anses ligga inom det ursprungliga lagförslaget ram och allenast syfta att åvägbringa, att säsongarbetarna ej komme att få en sämre ställning i försäkringshänseende än övriga arbetare.

Det framlagda ändringsförslaget har jämväl tillstyrkts i yttrandena. Sålunda framhåller *försäkringsinspektionen*, att inspektionen funne den föreslagna modifikationen av avgiftsvillkoret beträffande säsongarbetarna väl grundad. *Svenska arbetsgivareföreningen* anser en ändring motiverad, då de nuvarande bestämmelserna, såvitt av utredningen framginge, medförde en vid försäkringens tillkomst icke åsyftad ojämnhet i försäkringens effektivitet och den föreslagna ändringen gäve möjlighet till önskvärd utjämning härav. Föreningen understryker socialstyrelsens uttalande, att ändringen icke finge föranleda, att de säsongbetonade facken erhöle förmånligare arbetslöshetsförsäkring än andra fack.

Även *landsorganisationen* tillstyrker, att en modifikation av avgiftsvillkoret vidtages för säsongarbetarnas del. Härvid erinras dock om att landsorganisationen i tidigare yttranden framhållit, att bestämmelsen om 26 erlagda avgifter under de närmast före arbetslöshetens inträdande förflutna tolv månaderna såsom villkor för understödsrätt vore alltför sträng. Landsorganisationen hade därför tidigare hemställt, att antalet erforderliga avgifter måtte minskas från 26 till 20, vilket även föreslagits i propositionen år 1934.

Beträffande säsongarbetarnas möjligheter att tillgodogöra sig arbetslöshetsförsäkringens förmåner anför landsorganisationen:

De mera utpräglade säsongyrkena torde även sedan dessa lagändringar vidtagits fortfarande bliva nödsakade att räkna med avsevärda svårigheter att tillgodogöra sig de fördelar, som den statsunderstödda arbetslöshetsförsäkringen avser att skänka dem, vilka önska ordna det så för sig, att de även under arbetslöshetsperioder kunna livnära sig utan att behöva falla det allmänna till last. Så förhåller det sig med till exempel arbetarna inom sågverksindustrien samt vid flottlederna och skiljeställena. Utredningar, som företagits i samråd med socialstyrelsen för dessa arbetares vidkommande, ha givit vid handen, att försäkringsavgifterna skulle bli alltför betungande för flertalet av dem. Sågverksindustriarbetarförbundets kongress har emellertid, trots de nedslående utredningsresultaten, icke övergivit tanken på att söka åstadkomma en arbetslöshetskassa, varvid den emellertid ställt sina förhoppningar till statsmakternas medverkan i form av rikligare statsbidrag än det som gällande förordning medgiver. Landsorganisationen använder nu tillfället att göra sig till tolk för dessa arbetares önskemål och hemställer, att detsamma måtte tagas under välvilligt övervägande.

Landsorganisationen anser sig icke kunna tillstyrka, att såsom villkor för en modifikation av avgiftsvillkoret för säsongarbetare skulle föreskrivas, att i vederbörande kassas stadgar skulle intagas en bestämmelse om att medlem skulle hava utfört arbete under minst 24 timmar per vecka för att avgift med rättsverkan skulle få erläggas. Landsorganisationen yttrar härom:

Enligt gällande bestämmelser äger erkänd arbetslöshetskassa att i sina stadgar bestämma, hur lång tid per vecka medlem skall ha arbetat för att erlagd avgift skall få tillgodoräknas honom vid prövning, huruvida han fyllt avgiftsvillkoret för att kunna erhålla understöd. Denna arbetstid per vecka varierar i de nuvarande erkända kassorna från 8 till 26 timmar. Nu föreslagna bestämmelse, att arbetstiden skall utgöra minst 24 timmar, torde grunda sig på den uppfattningen, att medlem bör arbeta minst en halv vecka för att denna ur avgiftssynpunkt skall få tillgodoräknas. Detta villkor utgör emellertid en så kraftig skärpning av nu gällande bestämmelser, att stora grupper av arbetare, som ofta ha tillfällighetsarbeten, vilka icke uppgå till 24 timmar per vecka, torde få lika stora svårigheter att under en 12-månadersperiod uppnå 20 arbetsveckor med minst 3 arbetsdagar som att under samma period uppnå 26 veckor med 1 à 2 arbetsdagar enligt nu gällande bestämmelser.

Särskilt inom målaryrket synes det nu av socialstyrelsen föreslagna villkoret komma att allttjämt medföra stora svårigheter. Från målarförbundet har i skrivelse till landsorganisationen erinrats om att enligt inom förbundets verksamhetsområde gällande kollektivavtal arbetstiden under vintermånaderna i regel skall vara 6 timmar per dag utom lördag, då den är 5 timmar, alltså per hel arbetsvecka 35 timmar. En halv arbetsvecka under vintermånaderna i målarfacket utgör därför i regel högst 18 timmar, och enligt det nu föreslagna 24-timmarsvillkoret skulle alltså krävas, att målarna arbeta minst 4 dagar per vecka under vintern för att få erlägga veckoavgift till arbetslöshetskassan. Förbundet anför därefter följande:

»Vårt yrke är ju synnerligen rörligt och arbetstillfällena kunna ofta omfatta endast några få dagar. Särskilt under vintern blir det mången gång endast små s. k. påhugg, gällande småreparationer på mindre eller omkring en veckas arbete. Enligt det nu föreslagna villkoret skulle ett reparationsarbete, som utföres på 42 timmar men fördelas med ungefär hälften på vardera av 2 veckor, icke berättiga arbetaren att betala någon veckoavgift till arbetslöshetskassan, ehuru han under 2 veckor arbetat mer än halva veckan i båda veckorna enligt gällande avtalsbestämmelser.

Det är tydligt, att det föreslagna 24-timmarsvillkoret under sådana förhållanden icke ger någon nämnvärd förbättring för säsongfacken, även om avgiftsvillkoret sänkes från 26 till 20 veckor. I synnerhet inom vårt fack skulle det säkert för en del medlemmar bli en försämring gentemot nu gällande bestämmelser, då många målare ha endast ett par dagars arbete i veckan.»

I den mån det är erforderligt, att viss arbetstid per vecka fastställs för rätt att få erlägga avgifter med rättsverkan till erkänd arbetslöshetskassa, bör det enligt landsorganisationens mening ske med hänsyn till nu anförda synpunkter och de av förhållandena i yrkena betingade inskränkningarna i arbetstiden. För målaryrkets vidkommande till exempel skulle 18 timmars arbete per vecka under vintern utgöra den halva arbetsvecka, som socialstyrelsen tydligen lagt till grund för sitt förslag. I förbundets stadgar föreskrives också skyldighet att betala veckoavgift, då medlem arbetar mer än 18 timmar per vecka, en föreskrift, som motiveras just med hänsyn till den starkt förkortade arbetstiden under vintermånaderna.

I svenska målareförbundets förut omnämnda, den 2 januari 1936 till Konungen ingivna skrivelse har förbundet på anförda skäl hemställt, att sådana bestämmelser måtte införas i förordningen om erkända arbetslöshetskassor, att säsongarbetarna icke skulle kunna avstängas från understöd under viss tid av året samt att de nuvarande bestämmelserna om 26 erlagda veckoavgifter såsom villkor för understödsrätt måtte ändras till 20 avgifter.

Socialstyrelsen erinrar i sitt yttrande över skrivelsen om det av styrelsen framlagda förslaget om en modifikation av avgiftsvillkoret för säsongarbetare samt anför, att de av svenska målareförbundet framställda önskemålen om en ändring av avgiftsvillkoret vid bifall till socialstyrelsens nämnda förslag torde för förbundets del vara uppfyllda. Förbundets hemställan om borttagande av de bestämmelser, som föreskriva inskränkning i understödsrätten för säsongarbetare under den normala dödsäsongen, har av styrelsen på anförda skäl avstyrkts.

Understödsrätt vid korttidsarbete.

Vid lagstiftningen om arbetslöshetsförsäkringen hava statsmakterna utgått från att understödsrätt principiellt sett skall kunna föreligga även i sådana fall, då vederbörande medlem icke är fullständigt arbetslös. Härvidlag är emellertid att märka, att understöd icke kan utgå vid sådan förkortning av arbetstiden, som sker genom att antalet arbetstimmar per dag minskas. Detta är beroende på att medlemmen i dylikt fall icke kan anses vara oförhindrad att åtaga sig arbete. Vid annan förkortning av arbetstiden eller alltså i de fall, då arbetaren är helt arbetslös under vissa dagar, kan understöd enligt förordningen utgå. Därvid har emellertid stadgats viss begränsning i understödsrätten. Bestämmelserna härom innefattas i 20 § 3 mom. i förordningen. Där föreskrives sålunda, att det antal dagar, för vilka understöd må utgivas, då medlem på grund av driftinskränkning vid det företag, där han är anställd, har arbete ett mindre antal dagar än vid full drift är vanligt, alltid skall med minst två för varje period om 14 dagar understiga det antal dagar, för vilka han eljest varit berättigad till daghjälp. Med hänsyn till att omständigheterna inom visst yrkesområde kunna vara sådana, att understöd vid korttidsarbete över huvud taget icke kan anses böra utgå, hava de erkända arbetslöshetskassorna berättigats att i sina stadgar intaga föreskrift om att daghjälp icke må utgå till medlem vid korttidsarbete.

I förordningen om erkända arbetslöshetskassor återfinnas vissa andra bestämmelser, som hänföra sig till understödsrätten i det fall, då medlemmen icke är fortlöpande arbetslös utan arbetslöshetsperioden avbrytes genom en kortare arbetsperiod. Härmed åsyftas dels bestämmelserna i 22 § tredje stycket angående undantag från den allmänna skyldigheten att genomgå karenstid och dels föreskriften i 21 § 1 mom. andra stycket om undantag från den allmänna skyldigheten att uppfylla det i första stycket av samma moment angivna avgiftsvillkoret. Med hänsyn till de båda nu nämnda undantagsbestämmelserna kan en medlem, för vilken en understödsperiod avbrytes genom ett kortvarigt arbete om högst 18 dagars längd, omedelbart efter arbetets

upphörande ånyo uppbära daghjälp utan beräkning av ny karenstid eller omprövning av det tidsbestämda avgiftsvillkoret. Ingen skillnad göres härvid mellan de fall, då det kortvariga arbetet är av tillfälligt natur eller då det utgör en period i organiserat korttidsarbete.

Då fråga är om rätten att uppbära understöd under arbetslöshetsperioderna vid kortvarigt arbete, göres däremot en skillnad mellan tillfälligt korttidsarbete och i verklig mening organiserat korttidsarbete. Den i 20 § 3 mom. föreskrivna begränsningen av understödsrätten skall sålunda endast tillämpas vid organiserat korttidsarbete.

Socialstyrelsen föreslår, att sådan ändring vidtages av bestämmelserna i 20 § 3 mom., att man i fråga om begränsning av understödsrätten vid korttidsarbete skall med organiserat korttidsarbete jämställa tillfälligt arbete vid det företag, där medlemmen fortlöpande har anställning. Däremot skall enligt förslaget någon särskild inskränkning i understödsrätten fortfarande icke vidtagas i det fall, då medlem har tillfälliga kortvariga arbeten hos olika arbetsgivare.

Till stöd för sitt förslag anför socialstyrelsen:

Av bestämmelserna angående undantag från skyldigheten att genomgå karenstid eller att nypröva avgiftsvillkoret framgår, att tillfälligt arbete och arbetsperiod i organiserat korttidsarbete i båda fallen jämställts. Ur synpunkten att bestämmelserna för arbetslöshetsförsäkringen böra göras så enkla som möjligt, när de skola tillämpas av ett stort antal lokala redogörare, vilka befattningar dessutom ofta måste nybesättas, skulle det onekligen vara fördelaktigast, om tillfälligt arbete i alla avseenden kunde jämställas med arbetsperiod i organiserat korttidsarbete. Då man emellertid av flera skäl torde böra bibehålla en viss begränsning av understödsrätten i de fall, då en medlem i erkänd arbetslöshetskassa är säker om att under den fortsatta tiden ändock äga någon arbetsinkomst, lär det icke vara möjligt att fullständigt likställa tillfälligt arbete med organiserat korttidsarbete. Om man nämligen föreskriver viss begränsning i understödsrätten i de fall, då en medlem erhåller inkomst genom en tillfällig arbetsanställning, skulle man i väsentlig utsträckning borttaga känslan hos de försäkrade arbetarna, att de alltid äro skyldiga att antaga varje möjlighet till arbete. Detta är beroende på att ökningen av den samlade intäkten i form av understöd från kassa eller inkomst av ett tillfälligt arbete om endast en eller annan dag vid begränsning av understödsrätten måste bliva tämligen ringa.

Även om man alltså icke helt kan jämställa tillfälligt arbete med arbetsperiod i organiserat korttidsarbete, synes anledning emellertid icke föreligga att göra någon skillnad i understödsrätten i de fall, då en arbetare fortlöpande är anställd hos en och samma arbetsgivare och där permitteras för längre eller kortare tid, *antingen* på sådant sätt att arbetsgivaren före permitteringen förklarar, att arbetet i fortsättningen skall bedrivas under vissa särskilt angivna dagar eller veckor, *eller* så, att arbetaren vid permitteringen icke erhåller bestämt besked om tidpunkten för hans inkallande i arbete. Inom olika företag tillämpa arbetsgivarna härvidlag skilda metoder. Vid oregelbundet inkallande till arbete kan inom ett företag antalet arbetsdagar mycket ofta överstiga det antal arbetsdagar, som bestämts inom ett annat företag, vid vilket särskild plan för arbetets fortsatta bedrivande meddelats av arbetsgivaren. Härtill kommer, att den nuvarande ordningen kan föranleda arbetare och arbetsgivare att träffa överenskommelser om anordnande av inskränkningar i arbetstiden på sådant sätt, att största möjliga under-

stödsrätt kan komma att utgå från arbetslöshetskassan. Bestämmelserna i ämnet böra givas sådan utformning, att omfattningen av understödsrätten icke blir beroende på en sådan ur försäkringens synpunkt ovidkommande omständighet som att arbetsgivaren i förväg kungjort viss plan för den blivande arbetsinskränkningen. I och för sig föreligger nämligen ej någon anledning att härvidlag göra skillnad på understödsrätten. Arbetaren bibehåller i båda fallen sin anställning hos arbetsgivaren och måste, om han icke vill gå förlustigt anställningen, ställa sin arbetskraft till förfogande, då arbetsgivaren så påkallar, och detta vare sig någon plan för korttidsarbetet uppgjorts eller ej.

De under försäkringens tillämpning vunna erfarenheterna giva också vid handen, att svårigheter av rent administrativt slag ofta uppkommit, då det gällt att bedöma, om ett korttidsarbete i det särskilda fallet skall anses såsom organiserat och alltså föranleda viss inskränkning i understödsrätten eller om detsamma kan anses vara av sådan tillfällig art — trots att arbetet utföres hos den arbetsgivare, hos vilken medlemmen fortlöpande har anställning — att någon inskränkning i understödsrätten jämlikt de nu gällande bestämmelserna icke skall vidtagas. På grund härav hava två kassor, som bildats av industriarbetare, nämligen sko- och läderarbetarnas erkända arbetslöshetskassa samt träindustriarbetarnas erkända arbetslöshetskassa, redan efter ett års arbete funnit sig böra vidtaga sådan förändring av sina stadgar, att tillfälligt arbete vid det företag, där medlemmen fortlöpande har anställning, med hänsyn till understödsrätten jämställts med organiserat korttidsarbete. Den av dessa kassor i detta hänseende godtagna ordningen synes genom författningsbestämmelse böra i princip utsträckas att gälla för samtliga erkända arbetslöshetskassor.

Socialstyrelsen framhåller, att undantag från den föreslagna bestämmelsen syntes böra medgivas beträffande en del hantverksbetonade yrkesområden. Sådant medgivande borde lämnas av tillsynsmyndigheten för kassorna.

Socialstyrelsen yttrar härom:

Inom enstaka yrken synas förhållandena på detta område vara av sådan beskaffenhet, att man icke lämpligen torde böra föreskriva skyldighet för en inom yrket arbetande arbetslöshetskassa att jämställa tillfälligt arbete hos den arbetsgivare, där medlemmen är anställd, med ett i förväg planlagt organiserat korttidsarbete. Vid ett med sociala rådets sektion för den statsunderstödda arbetslöshetsförsäkringen hållet sammanträde anförde sålunda representanten för beklädnadsarbetarnas erkända arbetslöshetskassa, att vissa beklädnadsarbetare synnerligen ofta växlade arbetsgivare särskilt under tider av mindre god arbetstillgång, medan andra arbetare vid kortare permitteringar icke kunde erhålla arbete å annat håll. Det vore därför svårt att hos beklädnadsarbetarna vinna förståelse för en åtskillnad i understödsrätten beroende av om tillfällig sysselsättning erhöles hos den ordinarie arbetsgivaren eller på annat håll.

Det av representanten för beklädnadsarbetarnas erkända arbetslöshetskassa anförda förhållandet torde föreligga inom en del hantverksbetonade yrkesområden. Med hänsyn härtill synes det vara nödvändigt att vid en ändring av bestämmelserna om understödsrätt vid korttidsarbete i det hänseende, som socialstyrelsen i det föregående anfört, öppna möjlighet för erkänd arbetslöshetskassa att i sina stadgar intaga föreskrift om inskränkning i understödsrätten allenast för det fall, att den arbetsgivare, hos vilken medlemmen fortlöpande har anställning, i förväg kungjort viss plan för arbetets fortsatta bedrivande.

Socialstyrelsen betonar särskilt, att anledning icke föreläge att vidtaga någon ändring av den i 20 § 3 mom. första stycket intagna bestämmelsen om rätt för erkänd arbetslöshetskassa att i sina stadgar meddela föreskrift om att daghjälp över huvud icke skulle utgå till medlem vid korttidsarbete.

I fråga om förslagets utformning i lagtexten framhåller styrelsen:

Det organiserade korttidsarbetet har i 20 § 3 mom. beskrivits genom orden »driftinskränkning vid det företag, där han är anställd». Dessa ordalag kunna emellertid rent språkligt hänföra sig ej blott till det fall, då en arbetsgivare i förväg kungjort viss plan för arbetets fortsatta bedrivande, utan även till det fall, då arbetsgivaren på oregelbundna tider inkallar sina arbetare till tjänstgöring. För utsträckande i princip av den i nyssnämnda moment föreskrivna begränsningen av understödsrätten till att gälla jämväl vid tillfälligt arbete hos den arbetsgivare, hos vilken medlemmen fortlöpande har anställning, synes alltså icke erfordras någon förändring av bestämmelsernas ordalydelse. Att ordet »driftinskränkning» icke efter det de nu föreslagna ändringarna genomförts bör tolkas så, att det hänför sig allenast till det i verklig mening organiserade korttidsarbetet, framgår tydligt av en jämförelse med formuleringen av den i andra stycket i samma moment intagna bestämmelsen om rätt för tillsynsmyndigheten att medgiva, att begränsningen av understödsrätten skall tillämpas endast i det fall, då arbetsgivaren i förväg kungjort plan för arbetets fortsatta bedrivande.

Vidare föreslås, att begränsningen av understödsrätten vid korttidsarbete skall ske genom avdrag med en dag per vecka i stället för, såsom enligt nu gällande bestämmelser, med två dagar för varje period om 14 dagar. Till stöd härför anför styrelsen:

Det föreligger anledning att även i ett annat hänseende företaga en ändring av bestämmelserna i 20 § 3 mom., nämligen i avseende å sättet för verkställande av den avsedda begränsningen av understödsrätten. Enligt gällande bestämmelser skall understödsrätten vid organiserat korttidsarbete bedömas med utgångspunkt från 14-dagarsperioder. Under varje sådan period skola enligt de givna föreskrifterna eljest understödsberättigade dagar minskas med två. Anledningen till denna konstruktion av bestämmelserna anges i propositionen nr 209/1933, sid. 102. vara, att hänsyn måste tagas till de då föreslagna karenstidsbestämmelsernas utformning. Om man nämligen föreskreve, att antalet eljest understödsberättigade dagar vid organiserat korttidsarbete skulle för varje vecka minskas med en, bleve följden, att skillnad i understödsrätten skulle på grund av karenstidsbestämmelserna uppkomma vid olika fall av korttidsarbete. Konstruktionen med en begränsning av understödsrätten per 14-dagarsperioder avsåg alltså att åstadkomma en utjämning av understödsrätten vid olika slag av korttidsarbete.

Genom den år 1936 vidtagna ändringen av bestämmelserna om karenstid har det år 1933 angivna skälet till en beräkning i perioder om 14 dagar av understödsrätten vid organiserat korttidsarbete bortfallit. Ny karenstid behöver nämligen numera icke genomgås, om en understödsperiod avbrytes genom en arbetsperiod om högst 18 dagar, och detta vare sig arbetet är av tillfällig karaktär eller utgör en period i organiserat korttidsarbete.

Enligt stadgarna för samtliga hittills bildade arbetslöshetskassor utbetalas understöd till arbetslösa medlemmar för varje vecka. Med hänsyn till att avlöningen till industriarbetare utbetalas veckovis, torde det även kunna förut sättas, att det långt övervägande flertalet kassor, som kunna komma att bildas, anse sig böra i stadgarna intaga bestämmelser om utbetalning veckovis

av understöd till medlemmarna. Under sådana förhållanden måste det medföra en lättnad för kassornas administration, om något undantag från den veckovisa utbetalningen av understöd icke behöver föreskrivas. Bestämmelsen i 20 § 3 mom. i förordningen om erkända arbetslöshetskassor torde därför böra ändras därhän, att begränsningen i understödsrätten vid korttidsarbete skall ske på sådant sätt, att antalet eljest understödsberättigade dagar för varje vecka minskas med en.

Den nu föreslagna ändringen kan i vissa fall medföra någon saklig skillnad i understödsrätten i förhållande till vad de nu gällande bestämmelserna medföra. Skillnaden är emellertid obetydlig, och resultatet av ändringen synes snarast vara en utjämning av understödsrätten för olika fall. Om man bortser från ett praktiskt sett betydelselöst fall, kommer alltfört att gälla, att en försäkrad arbetare, trots den föreskrivna begränsningen i understödsrätten, erhåller större sammanlagd inkomst per vecka för varje dag, som han utför arbete.

Härefter redogör styrelsen för det sätt, varpå bestämmelserna om skyldighet att genomgå karenstid och om begränsning av understödsrätten vid fall av korttidsarbete hos samma arbetsgivare komma att verka vid olika tillfällen. Styrelsen föreslår i detta sammanhang, att i förordningen skall intagas en bestämmelse om att den särskilda begränsningen av understödsrätten vid korttidsarbete icke skall tillämpas i de fall, då arbetsperioden överstiger 18 dagar. Styrelsen yttrar härom:

Med hänsyn till att ny karenstid alltid skall genomgås efter en arbetsperiod, som överstiger 18 dagar, synes någon ytterligare begränsning av understödsrätten jämlikt bestämmelserna i 20 § 3 mom. icke böra vidtagas, även om en arbetsgivare på förhand kungjort en sådan plan för arbetets fortsatta bedrivande, att för varje arbetare perioderna av arbete och arbetslöshet skola växla med exempelvis fyra veckors mellanrum. Hänsyn till behovsprincipen tages i detta fall genom den nya karenstiden. Detta innebär med andra ord, att bestämmelserna i 20 § 3 mom. om avdrag från de eljest understödsberättigade dagarna endast skola tillämpas i de fall, då en arbetsperiod, som avbryter en löpande understödsperiod, icke överstiger 18 dagars längd, och detta vare sig arbetsperioden är att betrakta såsom tillfällig eller såsom period i organiserat korttidsarbete. Så snart detta är fallet, skall den påföljande arbetslösheten bedömas utan annan hänsyn till den föregående arbetslösheten än som följer av bestämmelserna om understödsrättens maximering. Även om det icke torde vara vanligt, att inskränkning i arbetstiden hos en arbetsgivare vidtages på sådant sätt, att varje arbetsperiod överstiger tre veckor, synes det dock till åstadkommande av full klarhet angående bestämmelserna om understödsrätt vid korttidsarbete vara lämpligt, att en uttrycklig föreskrift intages i förordningen om att någon inskränkning i understödsrätten icke behöver vidtagas i de fall, då arbetslöshet uppkommer efter en arbetsperiod, som överstiger 18 dagar.

Om arbetslöshet inträder efter en arbetsperiod, som icke överstiger 18 dagar, skall, i enlighet med vad förut anförts, en sådan begränsning i understödsrätten vidtagas, att antalet eljest understödsberättigade dagar för varje vecka minskas med en. Om arbetsgivaren på förhand kungjort en plan för arbetets fortsatta bedrivande, skall den lokala redogöraren tillse, att begränsningen i understödsrätten vidtages för varje vecka, för vilken understöd utbetalas för någon dag. Detta gäller alltså även för den händelse korttidsarbetet organiserats så, att arbetsperioder och arbetslöshetsperioder omväxla med vardera två eller tre veckors längd. Antalet understödda dagar får icke

under någon av dessa arbetslösa veckor överstiga fem. Om arbetsgivaren åter icke kungjort någon plan för arbetsinskränkningen, kan man knappast påfordra, att minskning av antalet understödda dagar skall ske för varje arbetslös vecka, om dessa följa omedelbart efter varandra utan något avbrott för arbete. Om arbetslösheten skulle sträcka sig utöver en vecka utan något avbrott för arbete, synes alltså en begränsning av understödsrätten böra ske endast för den första av de arbetslösa veckorna. Visserligen uppkommer på detta sätt faktiskt en viss skillnad i understödsrätten mellan det fall, då arbetsgivaren i förväg kungjort viss plan för arbetets bedrivande, och det fall, då arbetsgivaren på obestämda tider inkallar en arbetare till kortvarigt arbete. Detta lär emellertid få anses vara naturligt, då det för medlemmarna skulle verka stötande, om inskränkning i understödsrätten vidtages under flera på varandra följande helt arbetslösa veckor, utan att vederbörande hava full säkerhet om att de vid en på förhand angiven tidpunkt bliva ånyo inkallade till arbete. Fortsätter i det nu berörda fallet arbetslösheten utan avbrott, utbetalas alltså efter den första arbetslöshetsveckan understöd för samtliga arbetslösa dagar, utan att någon begränsning jämlikt 20 § 3 mom. vidtages.

Vid behandlingen av förevarande ändringsförslag i *sociala rådets sektion för den statsunderstödda arbetslöshetsförsäkringen* har förslaget om att begränsningen av understödsrätten vid korttidsarbete skall ske med en dag för varje vecka i stället för med två dagar per 14-dagarsperiod tillstyrkts. Mot förslaget i övrigt har annan erinran ej gjorts än som framgår av redogörelsen för socialstyrelsens framställning.

Av de myndigheter och organisationer, vilka yttrat sig över socialstyrelsens förslag, har ingen ingått på förevarande spörsmål.

Anmälan om avgiftsbefrielse inom viss tid.

I 11 § i förordningen om erkända arbetslöshetskassor föreskrives, att medlem, som vid utgången av åttonde veckan efter den tid, å vilken stadgad avgift eller uttaxerat belopp belöper, fortfarande häftar för avgift eller belopp som nu sagts, skall anses hava utträtt ur kassan vid sagda tidpunkt. Tillsynsmyndigheten har vidare berättigats att, därest särskilda omständigheter därtill föranleda, beträffande viss kassa medgiva, att den tidpunkt, då sådan påföljd skall inträda, bestämmes senast till utgången av tjugusjätte veckan.

Fasta medlemsavgifter skola av kassorna upptagas för tid, då medlem för annans räkning mot avlöning användes till arbete, som utföres annorstädes än i medlemmens hem. Avgiftsbefrielse skall alltså medgivas vid arbetslöshet, sjukdom, värnplikt, konflikt, barnbörd och diverse andra anledningar, såsom exempelvis arbete i egenskap av självständig företagare eller i medlemmens eget hem. I förordningen har icke intagits någon föreskrift angående skyldighet för medlemmarna att, på samma sätt som då det gäller erläggande av avgift, inom viss tid till kassan anmäla sådan omständighet, varå framställning om avgiftsbefrielse kan grundas.

Socialstyrelsen föreslår, att i försäkringsförordningen skall föreskrivas, att medlem av erkänd arbetslöshetskassa inom viss bestämd tid till kassan skall

hava anmält sådan omständighet, varå han kan grunda framställning om avgiftsbefrielse, vid risk att han eljest skall anses såsom utträdd ur kassan; dock att kassans styrelse berättigas att i varje särskilt fall, där dylik anmälan i rätt tid ej skett, pröva, huruvida medlemmen med hänsyn till omständigheterna skall bibehållas vid sitt medlemskap.

Såsom motivering för förevarande ändringsförslag anför socialstyrelsen:

Bestämmelserna i förordningen om erkända arbetslöshetskassor angående rätt till medlemskap i sådan kassa utgå från att kassa icke äger förvägra medlemskap i andra fall, än då så finnes uttryckligen angivet i förordningen och i kassans stadgar. Med hänsyn härtill synes det vara ytterst tvivelaktigt, om man från bestämmelserna i 11 § angående skyldighet att inom viss tid erlægga förfallna avgifter äger analogivis sluta sig till att medlem skulle vara skyldig att inom samma tidrymd för kassan anmäla sådan omständighet, varå avgiftsbefrielse kan grundas. Styrelsen har för sin del i Handbok för erkända arbetslöshetskassor angivit, att medlem icke synes böra anses som utesluten ur kassan endast på den grund, att han underlåtit att inom respittiden av åtta veckor anmäla förhållande, varå avgiftsbefrielse kan grundas, därest han sedermera kan styrka, att han icke reterat för någon avgift, som han varit skyldig att erlægga. Vad styrelsen sålunda anfört i handboken har varit att betrakta såsom ett råd till kassorna och ej såsom en bindande föreskrift.

Det är för styrelsen bekant, att önskemål inom åtskilliga av de erkända arbetslöshetskassorna förefinnes att erhålla rätt att i stadgarna intaga en uttrycklig föreskrift om skyldighet för medlemmarna att vid arbetslöshet, sjukdom m. m. inom viss tid söka avgiftsbefrielse. En sådan önskan hos kassorna måste också betraktas såsom helt naturlig. Om medlemmarna icke äro skyldiga att inom skälig tid anmäla exempelvis arbetslöshet i det fall, då den icke är understödsberättigad, eller sjukdom m. fl. orsaker, som kunna föranleda avgiftsbefrielse, är det för kassan omöjligt att vid någon tidpunkt exakt fastställa medlemsantalets storlek. Det kan under sådana omständigheter förekomma, att en kassa i sin månadsrapport till socialstyrelsen upptagit visst antal medlemmar såsom utträdda ur kassan på grund av försummelse att erlægga stadgade avgifter och att kassan sedermera måste rapportera, att ifrågavarande medlemmar ingalunda varit att anse såsom utträdda ur kassan, då de numera till kassan anmält, att de under hela den tid, för vilken avgifter icke erlagts, ägt på grund av exempelvis sjukdom påfordra avgiftsbefrielse.

Socialstyrelsen är emellertid icke benägen att tillstyrka införande av så stränga regler i förordningen, att medlem ovillkorligen skall betraktas såsom utträdd ur kassan, om han icke inom viss tid anmält förhållande, varå avgiftsbefrielse kan grundas. En framkomlig väg härutinnan erhålles, om man i förordningen föreskriver, att medlem av erkänd arbetslöshetskassa inom viss bestämd tid till kassan skall hava anmält sådan omständighet, varå han kan grunda framställning om avgiftsbefrielse, vid risk att han eljest skall anses såsom utträdd ur kassan; dock att kassans styrelse berättigas att i varje särskilt fall, där dylik anmälan i rätt tid ej skett, pröva, huruvida medlemmen med hänsyn till omständigheterna må bibehållas vid sitt medlemskap. Rätten att medgiva dispens bör icke få delegeras till de lokala redogörarna i kassan. Den tidrymd, inom vilken avgiftsbefrielse skall sökas, torde böra bestämmas på samma sätt som då det gäller skyldighet att erlægga avgifter till kassan. Det är nämligen av skäl, som förut angivits, angeläget, att skyldigheten att erlægga avgifter och att söka avgiftsbefrielse sammanfaller. Styrelsen synes även liksom beträffande skyldig-

heten att inom viss tid erlægga förfallna avgifter böra berättigas att medgiva viss kassa att, därest särskilda omständigheter därtill föranleda, i sina stadgar intaga bestämmelse om utsträckning av den angivna tiden till högst 26 veckor.

Vid bifall till det nu framlagda förslaget föreligger fortfarande viss skillnad emellan skyldigheten att erlægga avgift och att söka avgiftsbefrielse, nämligen så tillvida, att kassans styrelse i sistnämnda fall äger rätt att dispensera från den föreskrivna påföljden. En sådan skillnad kan anses vara helt naturlig, då ju medlem icke är skyldig att erlægga avgift för annan tid än den, då han utför arbete, vid vilket förhållande annan svårighet än av ekonomisk art icke ofta torde föreligga att erlægga de fastställda avgifterna. Då det åter rör frågan om meddelande av avgiftsbefrielse, kunna omständigheterna mycket väl vara sådana, att det föreligger betydande svårigheter för medlemmen att inom den föreskrivna tiden söka avgiftsbefrielse.

Det torde icke vara tänkbart att föreskriva några särskilda prövningsgrunder för kassas styrelse i fråga om utövandet av rätten att medgiva dispens från skyldigheten att söka avgiftsbefrielse inom den i stadgarna föreskrivna tiden. Styrelsen bör hava full frihet att taga hänsyn till alla i det särskilda fallet förekommande omständigheter. Tillsynsmyndigheten kan genom sin representant i styrelsen tillse, att enhetliga principer komma att tillämpas.

Nu berörda ändringsförslag har tillstyrkts av ledamöterna i *sociala rådets sektion för den statsunderstödda arbetslöshetsförsäkringen*.

Ingen av de hörda myndigheterna eller organisationerna har närmare uttalat sig angående ifrågavarande ändringsförslag.

Avgiftsbetalning under semestertid m. m.

I 26 § i förordningen om erkända arbetslöshetskassor stadgas, att sådan kassa skall upptaga fasta medlemsavgifter för tid, då medlem för annans räkning mot avlöning användes till arbete, som utföres annorstädes än i medlemmens hem. I överensstämmelse härmed stadgas i 21 § 5 mom., att medlemmen vid prövning av det i samma paragraf intagna avgiftsvillkoret allenast må tillgodoräknas avgift, som erlagts för tid, då han för annans räkning mot avlöning använts till arbete, som utförts annorstädes än i medlemmens hem. Vidare föreskrives i 18 §, att daghjälp icke må utgivas till medlem för dag, för vilken han trots sin arbetslöshet åtnjuter avlöning.

Sistnämnda bestämmelse syftar enligt uttalanden i förarbetena till lagstiftningen på de fall, då arbetsgivare antingen på grund av lagbestämmelse — exempelvis enligt sjömanslagen — eller på grund av bestämmelser i kollektivavtal eller av fri vilja efter avskedandet eller under permitteringstiden utbetalar lön till arbetaren för viss tid framåt. Med avlöning jämställs i detta hänseende skadestånd, som utgår såsom ersättning för mistad avlöning, men däremot icke skadestånd, som utgår av annan anledning. Vidare åsyftar den angivna bestämmelsen sådana fall, då medlem med bibehållen rätt till avlöning åtnjuter semester.

Socialstyrelsen meddelar i sin skrivelse, att styrelsen med hänsyn till ordalagen av de i 26 § och 21 § 5 mom. intagna bestämmelserna ansett sig på

därom från de erkända arbetslöshetskassorna gjorda förfrågningar böra uttala, att avgift icke skulle upptagas och i varje fall icke finge vid prövning av avgiftsvillkoret tillgodoräknas för sådan tid, då medlem vore arbetslös med bibehållen avlöning. Det oftast förekommande fallet vore givetvis semestertid. Styrelsen föreslår, att i försäkringsförordningen skola införas bestämmelser angående skyldighet att erlægga avgift för tid, för vilken medlem trots sin arbetslöshet åtnjuter avlöning, och angående rätt att för understöd tillgodoräkna sig sådana avgifter.

Till stöd för sitt förslag anför styrelsen:

Vad beträffar frågan om rätt till semester, synes man numera vanligast anse, att arbetstagaren genom sitt arbete under viss tid successivt intjänar rätten till semester och semesterersättning. Under sådana förhållanden synes semestertid, under vilken avlöning uppbäres, jämväl ur arbetslöshetsförsäkringens synpunkt böra jämställas med tid, då medlem mot avlöning för annans räkning utför arbete. För medlem i erkänd arbetslöshetskassa är det med hänsyn till avgiftsvilkorets konstruktion av intresse att äga rätt att erlægga och för framtida understödsrätt få tillgodoräkna avgifter till kassan. Från kassornas synpunkt synas ej heller skäl föreligga att icke upptaga avgift för tid, då medlemmarna i samma utsträckning som under tid, då de arbeta, äga förmåga att erlægga fastställda avgifter. I den mån som arbetarnas rätt till avlönad semester utsträcker, ökas betydelsen av här förevarande fråga.

Om man accepterar rätten att erlægga och för understöd tillgodoräkna avgift, som belöper å avlönad semestertid, torde det ur synpunkten av enhetliga bestämmelser få anses lämpligt att tillämpa samma regler jämväl i övriga fall, då medlem — likgiltigt av vilken anledning — uppbär avlöning under arbetslöshetstid. Full överensstämmelse ernås därigenom med bestämmelserna i 18 §.

Vid behandlingen i *sociala rådets sektion för den statsunderstödda arbetslöshetsförsäkringen* har förevarande ändringsförslag livligt tillstyrkts.

Socialstyrelsens nu omnämnda ändringsförslag beröres icke i något av de över styrelsens skrivelse avgivna yttranden.

Rätt för personer, som tidigare verkat såsom självständiga företagare, att vinna inträde i erkänd arbetslöshetskassa m. m.

I 7 § punkt 1) i förordningen om erkända arbetslöshetskassor stadgas, att från rätt att vinna inträde i sådan kassa eller att där kvarstå såsom medlem skall uteslutas den, som under de senast förflutna tolv månaderna under längre tid än fem månader haft ställning såsom självständig företagare utan att samtidigt mot avlöning användas till arbete för annans räkning. I punkt 2) av samma paragraf lämnas motsvarande bestämmelser angående rätt till medlemskap för personer, som använts till arbete av make, föräldrar eller adoptant, barn eller adoptivbarn. En följd av dessa bestämmelser är, att en person, som tidigare verkat såsom självständig företagare eller varit anställd hos en närstående släkting men därefter övergått till att bli hos oskyld person anställd lönearbetare, ej förrän sju månader förflutit kan få ingå såsom medlem i erkänd arbetslöshetskassa.

Socialstyrelsen föreslår en sådan ändring av bestämmelserna i 7 §, att dispens skall kunna medgivnas från de nu gällande bestämmelserna om förbud för person, som tidigare verkat såsom självständig företagare eller varit anställd hos någon av de i paragrafen uppräknade närstående släktingarna, att förrän sju månader förflutit vinna inträde i erkänd arbetslöshetskassa.

Styrelsen framhåller härutinnan:

I arbetslöshetsförsäkringens natur ligger, att en dylik försäkring bör vara tillämplig allenast å verkliga lönearbetare. Med de återgivna bestämmelserna avses sålunda att från försäkringen uteslutas de självständiga företagarna. Att i förordningen icke utan vidare intagits ett absolut förbud för personer, som verka såsom självständiga företagare, att vinna inträde och kvarstå såsom medlemmar i erkänd arbetslöshetskassa, är beroende på att man velat bibehålla möjligheten att vara försäkrade för sådana bönder och arrendatorer, som driva ett allenast mindre jordbruk och därför för sin utkomst äro beroende av att de årligen under viss tid kunna erhålla lönearbete. Beträffande förevarande frågeställning må i övrigt hänvisas till vad som därom anförts i propositionen nr 38/1934, sid. 48—52.

Under förarbetena till lagstiftningen var man icke blind för att en bestämmelse av den lydelse, som nu återfinnes i 7 § punkt 1), medförde den konsekvensen, att personer, som tidigare verkat såsom självständiga företagare men därefter övergått till att bli vanliga lönearbetare, icke förrän efter sju månaders tid kunna ingå såsom medlemmar i en erkänd arbetslöshetskassa. 1932 års sakkunniga för arbetslöshetsförsäkring uttalade sålunda, att olägenheterna av den föreslagna bestämmelsen dock icke torde vara så betydande, att någon hänsyn därtill behöfde tagas. De sakkunniga ansågo sig till och med kunna säga, att det vore lämpligt, att en viss tid finge förflyta, innan en sådan arbetare, som här avses, finge ingå såsom medlem i en kassa. Därigenom vunnes ökad säkerhet för att arbetaren verkligen i fortsättningen komme att förbli lönearbetare och att övergången ej varit tillfällig.

Från flera håll inom de erkända arbetslöshetskassorna har till socialstyrelsen framförts önskemål om att bestämmelserna angående de självständiga företagarnas rätt till medlemskap måtte ändras därhän, att sådana personer, som övergått från ställning såsom självständiga företagare till att vara lönearbetare, måtte utan hinder av den nu föreskrivna tidsbegränsningen omedelbart få vinna inträde i erkänd arbetslöshetskassa. Önskemål härom har särskilt framkommit från kassor, som bildats inom vissa hantverksfack. Från detta håll framhålles sålunda, att problemet för deras vidkommande huvudsakligen avsågo sådana personer, som vid inträffad arbetslöshet nödgats öppna rörelse såsom egna företagare, i allmänhet utan att hava annan arbetskraft anställd, och som, då konjunkturerna inom facket förbättras och möjlighet att åter kunna erhålla anställning förefinnes, ånyo övergå till att bli rena lönearbetare. Det anföres vidare, att anledning icke funnes att ställa dessa personer i en så ogynnsam ställning i förhållande till övriga inom facket arbetande, att de, trots härom uttalade önskemål, icke förrän mer än ett halvt år förflutit efter övergången till lönearbete skulle kunna bli försäkrade.

Socialstyrelsen kan för sin del ansluta sig till de synpunkter, som sålunda anförts från de erkända arbetslöshetskassorna. Det måste emellertid framhållas, att det icke kan vara tänkbart att generellt vidtaga en sådan författningsändring, att personer, som övergått från ställning såsom självständiga företagare till att vara lönearbetare, omedelbart skulle kunna vinna inträde i erkänd arbetslöshetskassa. Det föreligger härvidlag en djupgående skillnad mellan förhållandena inom olika näringsområden. Vad beträffar hantverks-

facken torde några olägenheter av en sådan författningsändring, som nu avses, icke förefinnas. Vad den egentliga industrien beträffar, torde problemet helt sakna aktualitet. Däremot kan det icke anses vara lämpligt att beträffande sådana grupper som lant- och skogsarbetare medgiva dem rätt att inträda såsom medlemmar i erkänd arbetslöshetskassa, så snart vederbörande är att betrakta såsom lönearbetare. De av 1932 års sakkunniga anförda synpunkterna äga beträffande dessa grupper sin fulla giltighet. Förhållandena äro för smärre jordbrukare sådana, att de regelmässigt varje år under viss tid utföra lönearbete, medan de otvivelaktigt under den tid, de bruka den egna jorden, måste anses hava ställning såsom självständiga företagare. Det kan med hänsyn härtill icke vara lämpligt att utforma bestämmelserna angående rätten till inträde i erkänd arbetslöshetskassa på sådant sätt, att personer, som regelmässigt under halva året verka såsom självständiga företagare, skola kunna ingiva inträdesansökning till en kassa för att så småningom upptäcka, att möjligheterna för dem att någonsin kunna erhålla understöd från kassan äro försvinnande små.

Med hänsyn till vad socialstyrelsen nu anfört vill styrelsen förorda vidtagandet av sådan ändring av bestämmelserna i 7 §, att dispens kan medgivas från de nu gällande bestämmelserna om förbud för person, som tidigare verkat såsom självständig företagare, att förrän sju månader förflutit vinna inträde i erkänd arbetslöshetskassa. Det kan ej anses vara lämpligt att gå på en sådan linje, att dispens skulle medgivas i de individuella fallen. Det förefaller i stället vara lämpligast, att dispens får givas beträffande varje särskild kassa, i vilket fall därav betingade ändringar vidtagas i kassans stadgar. Rätten att medgiva dispens torde böra anförtros socialstyrelsen i egenkap av tillsynsmyndighet för kassorna. Det synes icke vara nödvändigt att föreskriva några särskilda villkor i fråga om rätten att medgiva dispens.

Till förekommande av misstag torde slutligen böra betonas, att någon rubbning i de nuvarande bestämmelserna om rätt för självständiga företagare att kvarstå såsom medlemmar i erkänd arbetslöshetskassa icke sker genom att nu avsedd dispens medgives.

Av enahanda skäl, som anförts beträffande de självständiga företagarna, synes det vara lämpligt att dispensvägen öppna möjlighet för kassorna att medgiva rätt till inträde omedelbart efter det en person lämnat sin anställning hos någon av de i paragrafen angivna släktingarna och anmält sig såsom arbetssökande eller vunnit anställning hos oskyld person.

Det nu berörda ändringsförslaget har tillstyrkts vid behandlingen i *sociala rådets sektion för den statsunderstödda arbetslöshetsförsäkringen*. Därvid har bland annat anförts, att det inom de hantverksbetonade yrkena ej vore ovanligt, att vederbörande erhöle sin utbildning hos någon anförvant. I dylikt fall kunde några skäl ej anses föreligga för att vederbörande, då han efter avslutad utbildning erhöle arbete hos oskyld person, ej skulle kunna omedelbart vinna inträde i erkänd arbetslöshetskassa.

I yttranden a har frågan upptagits till behandling endast av *svenska arbetsgivareföreningen*. Föreningen anser, att förslaget icke är välmotiverat samt anför:

Förslaget innebär ett avsteg från den vid arbetslöshetsförsäkringens tillkomst erkända principen, att försäkringen skulle vara tillämplig allenast å verkliga lönearbetare. I överensstämmelse med denna uppfattning ansågs, att inträdessökande, som undergått sådan förändring i ställning, som här avses, skulle innan vederbörande lämnades tillträde till medlemskap ådaga-

lägga, att förändringen ägt bestånd under viss tid. Förslaget går ut på att för vissa fall kravet på konstaterandet av viss varaktighet i förändringen skall helt bortfalla. Ehuruval i motiveringen anges, att den föreslagna befogetheten är avsedd att utnyttjas endast i begränsad omfattning och ändringen sålunda är att betrakta såsom relativt oväsentlig, bör man icke förbise, att varje undantag från en gränsregel ger impulser till förslag om ytterligare jämkningar i regel och regeltillämpning. Det föreligger sålunda en viss fara för att den ändring, som här föreslås, blir ett första steg till en successiv förskjutning av försäkringens gränslinjer in över områden, där det oundgängliga kravet på försäkringsbarhet icke längre blir behörigen tillgodosett. De skäl, som anförts för ändringen, grunda sig icke på några sedan försäkringens tillkomst uppkomna förändringar i arbetsmarknadsförhållandena och äro därtill mindre vägande än risken för anförda uppluckring av en för försäkringen i dess helhet betydelsefull gränsregel.

Rätt för erkänd arbetslöshetskassa att ingå överenskommelse med kassa i annat land i fråga om medlemmarnas rätt att tillgodoräknas avgifter.

Enligt 7 § punkt 5) i förordningen om erkända arbetslöshetskassor skall från rätt att vinna inträde i erkänd arbetslöshetskassa eller att där kvarstå såsom medlem uteslutas utländsk medborgare, såvida han icke tillhör stat, med vilken sådan överenskommelse träffats, som avses i 13 § av samma förordning. I sistnämnda paragraf stadgas, att Konungen äger, under förutsättning av ömsesidighet, ingå överenskommelse med främmande stat, att medborgare i denna skall vid tillämpningen av förordningen likställas med svensk medborgare.

Enligt 21 § 2 mom. första stycket i nämnda förordning må, såframt mellan erkända arbetslöshetskassor därom träffats överenskommelse, som av tillsynsmyndigheten godkänts, medlem, som omedelbart före inträdet i kassan varit medlem i annan erkänd arbetslöshetskassa, kunna för rätt till understöd tillgodoräknas avgifter, vilka han erlagt såsom medlem i den andra kassan.

Socialstyrelsen framhåller, att bestämmelsen om rätt för kassorna att ingå överenskommelser i fråga om medlemmarnas rätt att tillgodoräknas avgifter enligt ordalagen gällde erkända arbetslöshetskassor. Under förarbetena till lagstiftningen hade något uttalande icke gjorts, som skulle kunna föranleda, att bestämmelsen skulle äga tillämpning jämväl i förhållande till statserkänd arbetslöshetskassa i annat land. Styrelsen ansåge, att detta icke heller kunde hava varit lagstiftarens mening, enär det ansetts nödvändigt att föreskriva medverkan av Konungen för att möjliggöra rätt för utlänningar att ingå såsom medlemmar i svensk erkänd arbetslöshetskassa. Säkertligen skulle icke heller en rätt för utländsk medborgare att omedelbart efter inträdet i svensk kassa bliva understödsberättigad på grundval av avgifter, som han erlagt till kassa i annat land, hava medgivits, utan att föreskrift lämnats om godkännande från Konungens sida av varje särskild överenskommelse. Med hänsyn härtill hade styrelsen utgått från att bestämmelserna i 21 § 2 mom. första stycket endast avsåge rätt att tillgodoräkna avgifter efter övergång mellan erkända arbetslöshetskassor i Sverige. För

att motsvarande medgivande i förhållande till utländsk arbetslöshetskassa skulle kunna lämnas, erfordrades alltså enligt styrelsens mening ändring i författningen.

Styrelsen framlägger förslag om sådan ändring samt anför härom:

För vidtagande av författningsändring i denna riktning talar bland annat den omständigheten, att sådana ömsesidighetsöverenskommelser allmänt torde gälla mellan de av fackförbunden upprättade arbetslöshetskassorna och kassor i andra länder. Särskild vikt torde också böra fästas vid att det inom såväl svenska som i synnerhet danska erkända arbetslöshetskassor, enligt vad socialstyrelsen har sig bekant, förefinnes ett allmänt önskemål om rätt att ingå sådana överenskommelser. Ur principiella synpunkter synes icke heller något hinder föreligga häremot. Det ligger i sakens natur, att överenskommelse om tillgodoräkande av avgifter ej kan ingås annat än med arbetslöshetskassa i stat, med vilken Konungen träffat sådan överenskommelse, som avses i 13 §. Ett bifall till styrelsens förslag på denna punkt ligger tydligen helt i linje med de tankar i fråga om socialförsäkringens tillämpningsområde, som under senare år framkommit vid arbetet inom internationella arbetsorganisationen.

Styrelsen betonar, att det vid avslutandet av överenskommelse av nu avsett slag mellan svensk erkänd arbetslöshetskassa och statserkänd arbetslöshetskassa i annat land måste tillses, att densamma ej kunde giva upphov till missbruk. Ingången överenskommelse syntes för att bliva gällande böra godkännas av Konungen. Härom uttalas i skrivelsen huvudsakligen följande:

Det är nödvändigt att noggrant observera vissa förhållanden, innan godkännande lämnas av en överenskommelse av nu avsedd art mellan arbetslöshetskassor i olika länder. Det är nämligen nödvändigt att förhindra, att en sådan överenskommelse av enskilda medlemmar utnyttjas på ett olämpligt sätt. Till förhindrande av missbruk torde därför böra uppställas det villkoret, att medlem, som övergått från arbetslöshetskassa i annat land, icke må uppbära understöd med mindre han efter erhållet arbetstillstånd arbetat åtminstone någon viss kortare tid i Sverige och för denna tid erlagt stadgade avgifter till kassan. Det torde vara nödvändigt att även i andra avseenden jämföra gällande författningsbestämmelser på området i Sverige och i de länder, som kunna komma att bliva aktuella.

Med hänsyn till vikten av att de av socialstyrelsen nu berörda omständigheterna ägnas en tillbörlig granskning, synes det vara lämpligt att, innan överenskommelse avslutas mellan svensk erkänd arbetslöshetskassa och kassa i visst land, generella förhandlingar under medverkan av socialstyrelsen först upptagas med representanter för arbetslöshetskassorna eller deras statliga tillsynsmyndighet inom berörda land. Det synes emellertid icke vara nödvändigt att i författningstexten införa särskilda bestämmelser om vad som bör iakttagas vid träffandet av dylika överenskommelser. Såsom styrelsen inledningsvis anför, synes däremot i förordningen böra föreskrivas, att en av erkänd arbetslöshetskassa i Sverige med statserkänd arbetslöshetskassa i utlandet träffad överenskommelse av det slag, som här avses, icke må bliva gällande, förrän densamma godkänts av Konungen.

Det framhålles tillika, att en överenskommelse om rätt att för understöd få tillgodoräkna avgifter, som erlagts till arbetslöshetsförsäkring i annat land, icke kan tänkas komma till stånd annat än beträffande land, i vilket

införts en arbetslöshetsförsäkring enligt det frivilliga systemet. Styrelsen yttrar härom:

Genom den av socialstyrelsen föreslagna ändringen i författningen möjliggöres för utländsk medborgare att efter inträde i erkänd arbetslöshetskassa i Sverige få för understöd tillgodogöra sig avgifter till arbetslöshetsförsäkring i annat land. Det är emellertid härvidlag icke fråga om en generell sådan rätt, som skulle tillkomma medlemmar i visst land efter en mellan de båda länderna träffad ömsesidighetsöverenskommelse. I stället är det principiellt sett de erkända arbetslöshetskassornas egen sak att ingå överenskommelser med kassa inom annat land om sådan ömsesidighet. Att särskilt godkännande av ingången överenskommelse kräves och att därvid vissa villkor måste vara uppfyllda kan icke inverka på den allmänna principen, att kassorna fritt äga avgöra, huruvida de skola ingå överenskommelser med kassa i annat land eller ej. Under sådana omständigheter kan det icke utan brytande av den allmänna uppläggningsen av lagstiftningen vara möjligt att ernå en allmän ömsesidighetsrätt i fråga om tillgodoräknande av avgifter med land, som accepterat ett system av obligatorisk arbetslöshetsförsäkring. I realiteten torde därför innebörden av vad som föreslås bliva, att möjlighet öppnas till träffande av ömsesidighetsöverenskommelser mellan erkända arbetslöshetskassor i de fyra nordiska länderna. Därmed synas också hittills framkomna önskemål från kassornas sida vara uppfyllda.

Ingen erinran har framställts mot förevarande förslag vid dess behandling i *sociala rådets sektion för den statsunderstödda arbetslöshetsförsäkringen*.

I de avgivna yttrandena har berörda förslag icke föranlett något uttalande.

Departementschefen.

Av den nu lämnade redogörelsen för olika av socialstyrelsen framställda ändringsförslag framgår, att dessa beröra flera av de i förordningen om erkända arbetslöshetskassor intagna bestämmelserna. Förslagen avse att tillgodose olika av erfarenheterna från lagstiftningens tillämpning betingade önskemål. Större principiell betydelse äger endast förslaget om modifikation av det tidsbestämda avgiftsvillkoret för säsongarbetarnas del.

Vad beträffar konstruktionen av det tidsbestämda avgiftsvillkoret, vill jag erinra om att Kungl. Maj:t på min föredragning i propositionen nr 38 till 1934 års riksdag föreslog, att understödsrätt skulle kunna föreligga för medlem, som någon gång tidigare uppburit understöd från kassan, därest han under de närmast före arbetslöshetens inträdande förflutna tolv månaderna erlagt minst 20 veckoavgifter. Riksdagen godkände emellertid icke detta förslag utan skärpte kravet på erlagda avgifter till 26.

Jag är fortfarande av samma uppfattning beträffande den lämpliga avvägningen av sagda villkor, som jag givit uttryck åt i berörda sammanhang. Socialstyrelsen har emellertid i sin föreliggande skrivelse anfört, att det, innan en för alla försäkrade gällande ändring av avgiftsvillkoret vidtoges, erfordrades mera ingående erfarenhet om nämnda villkors verkningar än som kunnat erhållas under den förhållandevis korta tid med ensartad konjunk-

turutveckling, som förflutit från försäkringslagstiftningens ikraftträdande. I anslutning härtill har jag icke ansett mig böra för närvarande påkalla en generell ändring av avgiftsvillkoret.

Den av socialstyrelsen verkställda utredningen beträffande det nu gällande avgiftsvillkorets verkningar för säsongarbetarna synes klart giva vid handen, att en jämkning av villkoret för deras vidkommande är av behovet påkallad. I princip har jag alltså icke något att erinra mot socialstyrelsens förslag härom. Detta har även tillstyrkts av såväl ledamöterna i sociala rådets sektion för den statsunderstödda arbetslöshetsförsäkringen som de hörda myndigheterna och organisationerna.

I ett avseende är jag emellertid av annan uppfattning än socialstyrelsen. Styrelsen har nämligen föreslagit, att såsom villkor för vidtagandet av en jämkning i avgiftsvillkoret bland annat skulle gälla, att det antal timmar, under vilka arbete för annans räkning måste hava utförts för rätt att erlægga avgift, fastställs till minst 24 per vecka. Anledning synes mig icke föreligga att härvidlag uppställa något specialkrav på viss arbetad tid för skyldighet och rätt att erlægga avgift. Detta följer direkt av socialstyrelsens egen uppfattning om att jämkningen av avgiftsvillkoret för säsongarbetarna är motiverad av att kriteriet å försäkringsobjektet bör sakligt sett göras någorlunda likvärdigt för olika yrkeskategorier. Av vad landsorganisationen i sitt yttrande anfört framgår även, att ett så strängt krav för avgiftsbetalning som 24 timmars arbete per vecka skulle medföra, att modifikationen av avgiftsvillkoret bleve utan värde för säsongarbetarna. Jag förordar därför, att särskild fordran på viss arbetad tid för avgiftsbetalning icke uppställs i samband med medgivande av en modifikation av avgiftsvillkoret. Härav följer, att de för arbetslöshetsförsäkringen i allmänhet gällande bestämmelserna härom skola tillämpas.

I övrigt har jag icke något att erinra mot de av socialstyrelsen föreslagna villkoren för att en modifikation av avgiftsvillkoret skall kunna medgivas.

Med anledning av vad landsorganisationen anfört angående behovet av rikligare statsbidrag till arbetslöshetskassor, bildade inom säsongfacken, vill jag erinra om det tidigare behandlade förslaget om ökning av det antal understödda dagar, för vilka statsbidrag skulle utgå. Denna reform lär bli av stor betydelse just för arbetarna inom säsongfacken. Jag finner icke skäl att på grund av svenska målareförbundets hemställan nu närmare ingå på frågan, om inskränkningar böra vidtagas i säsongarbetares rätt till understöd under den normala dödsäsongen.

Mot socialstyrelsens förslag om att dispens skulle kunna medgivas från bestämmelsen om att den, som under de senast förflutna tolv månaderna under längre tid än fem månader verkat såsom självständig företagare eller varit anställd hos viss närstående släkting, ej skulle få ingå såsom medlem i erkänd arbetslöshetskassa, har svenska arbetsgivareföreningen anfört, att det föreläge en viss fara för att den ändring, som här föresloges, bleve ett första steg till en successiv förskjutning av försäkringens gränslinjer in över

områden, där det oundgängliga kravet på försäkringsbarhet icke längre bleve behörigen tillgodosett. Detta uttalande av föreningen synes mig icke sakligt grundat. Det bör nämligen uppmärksammas, att avsikten ingalunda är att medgiva dispens från berörda villkor för medlemskap inom sådana yrkesområden, där det är vanligt, att arbetarna regelmässigt viss del av året verka såsom självständiga företagare. Ej heller åsyftas någon ändring i gällande bestämmelser om att den, som efter inträde i erkänd arbetslöshetskassa under mer än fem av tolv på varandra följande månader verkat såsom självständig företagare eller varit anställd hos en närstående släkting, skall uteslutas ur kassan. Det må vidare uppmärksammas, att avgiftsvillkorets konstruktion medför, att en förutvarande självständig företagare efter inträde i erkänd arbetslöshetskassa icke kan bli understödsberättigad, förrän han arbetat såsom lönearbetare under minst 52 veckor. Vid sådant förhållande kan jag ej finna, att bestämmelserna om rätt till medlemskap i erkänd kassa genom bifall till socialstyrelsens förslag skulle på något sätt uppluckras, så att försäkringen skulle komma att utsträckas till personer, som icke kunde anses vara försäkringsbara. Styrelsens ifrågavarande ändringsförslag har även lämnats utan erinran av ledamöterna i sociala rådets sektion för den statsunderstödda arbetslöshetsförsäkringen och av de övriga myndigheter och organisationer, som yttrat sig över förslaget. Jag förordar alltså socialstyrelsens berörda förslag.

Mot socialstyrelsens förslag om att möjlighet skall öppnas för erkänd arbetslöshetskassa i Sverige att ingå överenskommelse med statserkänd arbetslöshetskassa i annat land om att medlem efter övergång mellan kassorna skall för rätt till understöd få tillgodoräkna sig avgifter, som erlagts till den förra kassan, har jag icke något att erinra. Jag tillstyrker även förslaget om att sådan överenskommelse för att bli gällande skall godkännas av Konungen.

Jag erinrar i detta sammanhang, att socialstyrelsen efter därom av Kungl. Maj:t lämnat medgivande upptagit förberedande förhandlingar med arbetsdirektoratet i Danmark och representanter för de danska erkända arbetslöshetskassorna om utformande av normalbestämmelser för överenskommelser av nu avsett slag.

Mot socialstyrelsens övriga av mig förut ej berörda ändringsförslag har jag icke något att erinra.

Viss ändring av 1 § i förordningen om erkända arbetslöshetskassor.

Enligt 69 § understödsföreningslagen skall i lagen föreskriven registrering och tillsyn å understödsföreningar handhas av en för hela riket gemensam tillsynsmyndighet. Jämlikt 1 § andra stycket i förordningen om erkända arbetslöshetskassor antages understödsförening till erkänd arbetslöshetskassa av den i 69 § understödsföreningslagen omförmälda tillsynsmyndigheten.

På hemställan av mig har Kungl. Maj:t denna dag beslutat till antagande förelägga riksdagen förslag till lag angående ändring i vissa delar av nämnda lag. Detta förslag avser, bland annat, att möjliggöra en ifrågasatt uppdelning av tillsynen över understödsföreningarna å socialstyrelsen och pensionsstyrelsen. I förslaget har 69 § erhållit den lydelsen, att i lagen föreskriven registrering och tillsyn å understödsföreningar handhaves beträffande varje grupp av föreningar med likartad verksamhet av en för hela riket gemensam tillsynsmyndighet. Med hänsyn härtill torde 1 § andra stycket i förordningen om erkända arbetslöshetskassor lämpligen kunna erhålla den ändrade lydelsen, att understödsförening antages till erkänd arbetslöshetskassa av den myndighet, under vars tillsyn föreningen står enligt lagen om understödsföreningar.

Bestämmelser om ikraftträdande.

De av socialstyrelsen föreslagna ändringarna i förordningen om erkända arbetslöshetskassor torde böra träda i kraft den 1 juli 1937. Med hänsyn till att den förut omförmälda ändringen i 69 § understödsföreningslagen är avsedd att tillämpas från och med den 1 januari 1938, bör den härav föranledda ändringen i 1 § i förordningen om erkända arbetslöshetskassor icke heller träda i kraft förrän sistnämnda dag.

De förordade ändringarna i förordningen om statsbidrag till erkända arbetslöshetskassor, avseende ändring av grunderna för daghjälsbidragets och förvaltningsbidragets beräkning, torde böra träda i kraft den 1 januari 1938. Detta måste anses vara lämpligast med hänsyn till att statsbidragen till de erkända arbetslöshetskassorna beräknas för kalenderår.

Departementschefens hemställan.

Föredraganden hemställer härefter, att *förslag till förordning angående ändring i vissa delar av förordningen den 15 juni 1934 (nr 264) om erkända arbetslöshetskassor* och *förslag till förordning angående ändring i vissa delar av förordningen den 15 juni 1934 (nr 265) om statsbidrag till erkända arbetslöshetskassor*, av den lydelse bilagor till detta protokoll utvisa, måtte genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdade hemställan förordnar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten, att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

R. Vinell.

Innehållsförteckning.

	Sid.
<i>Propositionen</i>	1
Förslag till förordning angående ändring i vissa delar av förordningen den 15 juni 1934 om erkända arbetslöshetskassor	2
Förslag till förordning angående ändring i vissa delar av förordningen den 15 juni 1934 om statsbidrag till erkända arbetslöshetskassor	6
<i>Utdrag av statsrådsprotokollet den 26 februari 1937</i>	8
Ändringsförslag, avseende att stärka kassornas ekonomi och vidga deras möjligheter att effektivt understödja medlemmarna	10
Kassornas fondbildning	10
Daghjälpsbidragets maximering	13
Understödtidens maximering	18
Förvaltningsbidragets storlek	21
Kostnadsberäkningar	24
Departementschefen sid. 26.	
Övriga av socialstyrelsen framlagda ändringsförslag	29
Avgiftsbetalningens tidsbestämda villkor vid säsonginskränkningar	29
Understödsrätt vid korttidsarbete	37
Anmälan om avgiftsbefrielse inom viss tid	42
Avgiftsbetalning under semestertid m. m.	44
Rätt för personer, som tidigare verkat såsom självständiga företagare, att vinna inträde i erkänd arbetslöshetskassa m. m.	45
Rätt för erkänd arbetslöshetskassa att ingå överenskommelse med kassa i annat land i fråga om medlemmarnas rätt att tillgodoräknas avgifter ..	48
Departementschefen sid. 50.	
Viss ändring av 1 § i förordningen om erkända arbetslöshetskassor	52
Bestämmelser om ikraftträdande	53
Departementschefens hemställan	53